

J 64
1275 pi. 201. 097

EESTI
RAHVALIS-
AMATIKOGU

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 27/28 (393/4) || 13. juulil 1929 a. || IX. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas „ 5.—
veerandaastas „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutus-
tele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:
aastas Kr. 8.—
poolaastas „ 4.—
veerandaastas „ 2.—
Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-47
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1
Kuulutuste hinnad:
1/1 lehek. . Kr. 40.— || 1/4 lehek. . Kr. 10.—
1/2 „ . „ 20.— || 1/8 „ . „ 5.—
1/3 „ . „ 13.50 || 1/16 „ . „ 2.50
Tunnistuste kaotuste kuulutusel Kr. 1.—
Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% kallim.
Aadressi muutmise 30 senti.
Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) A. Eisenberg, Alkoholjookidega salakaubitsemine kui aktsiisisüütegu. 2) J. Veneman, Elanikkude registreerimisest. 3) M. Morrison, Kurjategijate parandamise printsiip karistuste abil. 4) M. Lembit, Politseivalve teostamisest. 5) Elukinnitused ja tapmised. 6) Mõnd ebausust ja tuleviku ettekuulutamisest. 7) Abielupetistest. 8) Ametlik osa. 9) Küsimusi ja kostmisi. 10) Kuulutusi.

Alkoholjookidega salakaubitsemine kui aktsiisisüütegu. A. Eisenberg.

On olemas kaht liiki salakaubitsemist alkoholjookidega: salakaubitsemine välismaalt salakaubana sisseveetud alkoholjookidega ja kodumaalt pärit alkoholjookidega. Esimene on tolliseaduse, teine aga aktsiisiseaduse süütegu. Käesolev artikkel tahab kirjeldada viimast liiki süütegusid.

Alkoholi keeluseaduse puudumisel salakaubitsemine alkoholjookidega moodustab endast ainult fiskaalsüüteo. Aktsiisisüütegu üldse võib seista ainult selles, et rikutakse riigi monopoli- või ainuõigust teatud aine valmistamise või müügi kohta, et hoidutakse kõrvale teatud kaupade aktsiisi maksustamisest, et valmistatakse või müüakse teatud kaupu, olgugi aktsiisiga või monopolimaksuga maksustatult (nagu panderollitult või pitseeritult), kuid ilma aktsiisi-patendimaksuta või loata, ja

et rikutakse kõige sellega ühenduses olevaid muid seaduse määrusi. Aktsiisi seaduse rikkumine põhimõtteliselt ei erine teiste riigimaksuseaduste, nagu tolli-, äri-, tulu- ja tempelmaksuseaduste rikkumisest.

Alkoholjookidega „salakaubitsemise“ mõiste on laialdane ja koosneb aktsiisiseadustikus mitmest erisüüteost, mis omakorda on väljendatud mitmes paragrahvis. Oluliselt võib alkoholiga salakaubitsemist defineerida, kui alkoholiliste jookide müüki või sarnases seisukorras hoidmist või nendega niiviisi talitamist, millest võiks järeldada, et neid müüakse või nendega aetakse äri. Täheandab, äri ajamine või kaubitsemine, ühe sõnaga joogi kaubaks muutmise on siin tähtis. Teatavasti alluvad alkoholjoogid aktsiisimaksule ainult sel puhul, kui need on valmis-

2 3 4

tatud müügiks. • Vastasel korral ei kuulu need aktsiisimaksu alla, näiteks, kui on valmistatud valmistaja enese või tema perekonna tarviduseks ja kui neid ka sealjuures tasuta võõrandatakse. Erandid sellest on need joogid, mille valmistamiseks riigil on monopol, nagu meil praegu piiritus ja sellest valmistatud viin, mida ei ole lubatud ka oma tarviduseks valmistada.

Alkoholilisteks jookideks loetakse kõik joogid, liigi, sordi ja nimetuse peale vaatamata, mis sisaldavad 1½ mahu protsenti puhast alkoholi. Joogiks ei loeta niisuguseid alkoholilisi vedelikke, nagu denatureeritud piiritus, lõhnaõlid, arstirohud jne., sest need pole määratud joomiseks. Küll on aga karistatav nende joogiks tarvitamine ja eriti raskelt nende ümbertöötamine joomiseks kõlblikuks tegemise mõttes.

Alkoholjookidega salakaubitsemist võiks kokkuvõtlikult defineerida järgmiselt: Salakaubitsemiseks alkoholjookidega loetakse äriajamine igasuguste alkoholjookidega aktsiisivalitsuse loata ja patendita, kui ka ilma aktsiisimärkideta — pitsatiteta ja panderollideta. Äriajamise all tuleb mõista igasuguseid tehinguid, mis tõendavad, et alkoholjookidega on toimitud kui kaubaga; need oleks näiteks ostmüük, äriruumides hoidmine, äriruumides tarvitamine ja suuremal arvul vedamine ning kandmine. Seaduslikuks loetakse loa ja patendi kasutamine ainult sel tingimusel, et see sünniks kokkukõlas loa ja patendiga, s. o. isikute poolt, asukohas, tähtajal ja joogiliikidega, mis loas või patendis on nähtud ette. Vastasel korral muutub loa ja patendi kasutamine seadusevastaseks ja loetakse juba salakaubitsemise taoliseks. Load annab aktsiisipeavalitsus 3-aastalisele tähtajale, patendid annab aktsiisiringkonna valitsus I aasta (kalendri-aasta) peale, kusjuures patendimaksu tariifis ettenähtud patendimaks tuleb tasuda Eesti panga osakonda. Load on isiklikud ja nende omavoliline üleandmine loetakse maksvusetuks ülevõtjale, samuti üleandja kaotab loas tähendatud õigused. Patent ilma loata ja luba ilma patendita ei anna õigust kauplemiseks. Ainult piirituse, riigiviina ja denaturaadi müük viinakauplustest sünnib patendita ja ainult loaga, sest juriidiliselt müüb riik ise kauplusepidaja kui komisjonäri läbi, kelleks on omavalitsused ja eraisikud. Aktsiisipatenti ei tule vahetada n. n. äri-

patendiga või äritunnistusega, mis on riigi põhiärimaksu tasumise tõendus. Kus kaubeldakse alkoholjookidega, seal peab olema tingimata vähemalt II järgu äritunnistus.

Joogi päritolul ei ole salakaubitsemisel põhimõttelist tähendust, on ükskõik kas jook on pärit seaduslikust tööstusest, nagu monopolviin, vabrikuliköörid, napsid, õlu jne., või on valmistatud salajaselt. Tähtsust on joogi päritolul küll oluliselt: näiteks, kui jook osutub pärituks välismaalt, langeb süütegu aktsiisiseaduse alt tolliseaduse alla; kui on kindlaks tehtud joogi salajane valmistamine, siis tuleb juure veel teine raskem süütegu, nimelt salajane alkoholjookide valmistamine, mis kõik on karistatavad eraldi salakaubitsemisest.

Vastavalt äriajamise või kaubitsemise mõiste koosseisule jaotab aktsiisiseadus alkoholjookidega salakaubitsemise mitmesse liiki, nagu: müük, äriruumes hoidmine, äriruumes joomine, ebakooskõlas patendi ja loaga kauplemine ja suuremal arvul lahtiselt ümbervedamine või kandmine, sealjuures vahet tehes ka karistusmäärades, kusjuures müük on raskemini karistatav kui äriruumes hoidmine jne. Peale selle teeb aktsiisiseadus vahet ka aktsiisimaksu või monopoli tundemärkidega, karistades raskemini pitsatita või panderollita jookidega kaubitsemise eest, kui tervete pitsatite ja panderollidega.

Salajast alkoholjookide müüki võib defineerida järgmiselt: salajaseks alkoholjookide müügiks loetakse igasuguste alkoholjookide müük aktsiisiloata või patendita. Siin tuleb panna tähele, et müügi mõiste on kitsam salakaubitsemise mõistest. Seepärast selle süüteo puhul peab olema leidnud aset müügi fakt, mis on oluline süüteo koosseis. Et tsiviilõiguse järgi ostu-müügi sihiks on asja üleandmine müüja poolt ostjale ja tasu üleandmine ostja poolt müüjale, siis tuleb ka müügi fakti kindlakstegemisel tõendada need ostu-müügi tundemärgid. Kui aga müük on sündinud võlgu, või kaup on esialgselt jäänud üle andmata, siis on müük ikkagi aset leidnud, kui on lepitud kokku kauba ja selle hinna suhtes. Võlgu müümist tuleb salamüügil võrdlemisi vähem ette kui kohemaksetava raha eest.

Ametivõimudel on väga raske vahetult, s. o. pealesattumisega teha kindlaks müügifakti. Ainsaks abinõuks on prakti-

kas tunnistajate kaebused või tunnistused. Seepärast tuleb ka salamüügi juhtumeid palju vähem avalikuks kui näit. salahoidmise ja -joomise juhtumeid. Kuid salamüügi kindlakstegemise äpardumisel ei ole igakord kadunud igasuguse süüteo koosseis. Enamasti siirdub süüteo koosseis müügilt keeldud hoidmisele, kui alkoholjooke leiti äriruumist ja äride kõrvalruumest.

Vaieldavad on veel juhtumid, kui alkoholjoogid esinevad loteriide, ameerika oksjonite ja muude õnnemängude võitadena, kuid sealgi võiks asuda seisukohale, et nendes tehingutes leiab aset maskeeritud müük, kui nende korraldajal see osutub äriasjaks (v. „E. Politseileht“ nr. 11 — 1298. a.).

Tuleb pidada silmas, et seadus ei tee vahet kohas, kus sündis müük: nii võib see aset leida kui igasugustes äri-, nii ka muis ruumes, nagu elukorterites, laadadel, turgudel, laevadel, rongidel ja lahtise taeva all.

Meil praegu veel maksev vene aktsiisiseadustik (S. K. V köide) jaotab salajase alkoholjookide müügisüüteo tervelt üheksasse eriparagrahvi. Nendest § 1103. näeb ette mitte riigi monopoli päritoluga piirituse ja viina müüki, hoidmist ja omandamist, nagu näit. monopoli müügi-korrast möödaminnes piirituse müümine vabrikutest ja muud sarnast, ning karistab selle eest esimesel korral vangistusega 2 kuni 4 kuuni jookide konfiskeerimisega. § 1110. karistab igasuguste alkoholjookide müümise eest patendita või loata, välja arvatud piiritus ja viin, esimesel korral rahatrahviga 50 kuni 200 kr. Paragrahv ei näe ette konfiskeerimist. Kui aga on müüdüd riigi piiritust või viina, siis allub see § 1112-le, mis karistab kaunis kergelt — kuni 30 kr. trahviga — kui joogid müüdi vigastamata pitseeritud pudelites; kaunis raskelt aga, vangistusega 4 kuni 8 kuuni, kui joogid müüdi lahtiselt või pitseerimata või vigastatud pitsatitega pudelites. Joogid konfiskeeritakse. § 1111. kvalifitseerib eelmistes §§ ettenähtud süütegeid, nähes ette, kui salamüük oli müüjal äriasjaks, mõistes nähtavasti selle all kordu-

vaid, suurejoonelisi ja elukutselisi salaviinamüüjaid; karistuseks on vangistus 2 kuni 6 kuuni või rahatrahv 200 kuni 500 kroonini. Pealegi nõutakse sisse vastava äriiigi kohaselt patendi hind. Paragrahv ei näe ette konfiskeerimist. § 1113. näeb ette alkoholjookidega kauplemist küll patendiga, kuid mitte kooskõla sellega, näit. kui kaupleb või peab äri teine isik, kui äri on viidud uude asukohta omavoliliselt, kui kaubeldakse patendis tähendamata jookidega, nagu õllekaupluses viinaga, veinikaupluses likööriga jne. Karistuseks on 1-sel korral rahatrahv kuni 50 kr. Peale selle nõutakse lisaks patendi hind. Jooke ei konfiskeerita. § 1133. karistab arestiga kuni 1 kuuni või rahatrahviga kuni 100 kr., kui alkoholjooke müüdi kohaljoomiseks neis kaupluses, kus see oli lubatud ainult väljaviimiseks, nagu riigiviina kauplustes, napsi-, likööri-, veini- ja õllekauplustes. § 1115. karistab 1-sel korral $\frac{1}{2}$ -aastase patendihinnaga väikesel viisil, s. o. alla 5 liitri korraga müümise eest napsi-, likööri-, veini- ja õllefabrikutest ja ladudest. § 1117. karistab rahatrahviga kuni 100 kr. riigi piirituse ja viina müümise eest viinakauplustest kallimalt, kui see tähendatud etiketil või pitseerimata või vigastatud pitsatitega pudelites. Seda § võib tarvitada ka 3-järgu restoraanide kohta, sest peab ju seal riigiviina müük sündima kinnistes pitseeritud pudelites ja monopoli hinnaga. § 1087. karistab rahatrahviga kuni 400 kroonini ja jookide konfiskeerimisega panderollimata või rikitud panderollidega napside, likööride ja veinide müügi ja äriruumes hoidmise eest, olgugi et äri oli varustatud seadusliku patendiga, sest aktsiisimärgi puudumine või vigastus võimaldab kauba müüki, millelt ei ole makstud atksiisimaksu. § 1121. näeb ette määratud kangusest nõrgema-kraadilise viina ja piirituse müüki ja hoidmist seaduslikkudes müügikohtades, karistades selle süüteo eest 1-sel korral rahatrahviga, mis võrdub $\frac{1}{4}$ -aasta patendi hinnale. Säärane ülearune paragrahvide rohkus on tingitud veneaegsest seadusteandmise viisist ja teeb asjaajamise ning seaduste käsitamise asjata keeruliseks.

(Järgneb.)

Elanikkude registreerimisest.

J. Veneman.

Käesoleva kirjutisega ei taha mina arvustada üht kui teist otstarbekohast elanikkude registreerimise mooduse ettepanekut, vaid selle küsimuse veelkordset sõnavõttu on põhjustanud „E. Politseilehe“ nr. 24. ilmunud K. Küti kirjatükk, mille lõpposas jõuab autor veendumusele, et maksvate seaduste järgi on antud politseile võimalus „Mõnede seaduste ja sundmääruste rikkumiste eest määratavate administratiiv-karistuste seaduse“ (R. T. 183/184 — 1925.) põhjal karistada isikuid administratiiv-korras kuni 30 krooniga R. N. S. § 58. põhjal, kes ei ole majaperemehele või tema asemikule majast lahkudes teatanud oma uue elukoha asukohta. Säärast arutelu ei saa mina pooldada.

Tõsi, R. N. S. § 58. ütleb küll, et: „Elanikke, kes neis kohtades, kus see määratud, ei teata maja peremehele või maja valitsejale elukoha muutmisest või seda teatas valesti, karistatakse rahatrahviga mitte üle kümne krooni“. (Karistusmäärasuurendatud. R. T. 183/184 — 1925.), kuid see paragrahv sisaldab tingimuse „neis kohtades, kus see määratud“, mille olemasolul vaid see karistusnorm võib leida tarvitamist, s. t. peab olema määratud seadusega või vastava sundmäärusega kindlaks kohad, kus nõutakse elanikkudelt ühest kohast teise siirdumisel uue elukoha enam-vähem täpse aadressi teatamist. Ent minu teada puudub meil sellekohane seadus või sundmäärus, mis seadnud üles säärased nõuded teatud kohtades. Seks võtta aluseks passiseaduse (S. K. XIV. k. 1903. a.) § 155. põhjal siseministrilt väljaantud määrus majaraamatute kohta (R. T. nr. 5 — 1921.) oleks ekslik. Nimetatud siseministri määrus laiendub kogu riigi maaalale, mispärast ei saa arvata, et oleks selle määrusega tahetud saavutada neid tagajärgi, millest üleastumine on leidnud sanktsiooni R. N. S. § 58., kuna viimase tekstist väljendub selgesti, et see eeldab ikkagi erilist, kitsama ulatusega seaduse või määruse olemasolu. Võib ju muidugi mõista „neis kohtades, kus see määratud“ all ka kogu riigi maa-ala selle mõiste alla haaramist, kuid see oleks minu arvates liig jäme seaduste kohaldamine. Teiselt poolt, kui vaatleme passiseaduse § 155. „Siseministril on õigus seada sisse majaperemeestele ning majade valitsejatele sunduslikku

teatamist majja tulevate ja äraminevate isikute kohta“, mille alusel ja piirides on antud siseministri määrus majaraamatute kohta, siis näeme, et see paragrahv, kui üldseadus oma iseloomult on ühekülgne just selles mõttes, et ta käsitab kohustusi majaperemeeste ja majade valitsejate kohta, kuna maja-elanikkude kohustusi ei puuduta. Seepärast selle üldseaduse alusel antud määrus juba ipso jure peab jääma primaar-seaduse mahu piiridesse, vastasel korral ei omaks ta üldse taotlevat sihti. Nimetatud määrusest ei väljendugi vastupidist ning selle tekstist ei saa lugeda, et sellega pannakse peale mingisuguseid kohustusi majaelanikkudele majaraamatute pidamisega ühenduses seisvate kohustuste suhtes. Määrus sisaldab ükski vaid kohustusi majaomanikkude või nende volinikkude suhtes, ilma et ükski paragrahv sisaldaks kohustusi, mis seoks majaelanikke ükskõik milles see ka ei seisaks.

Ainuke paragrahv, mis võib anda pealiskaudsel silmitsemisel mulje, nagu pannakse seega kohustusi ka majaelanikkudele, on § 2. p. 8., kuid terasemal vaatlemisel kaob vähemgi kahtlus juba puht grammatilisel tõlgitsemisel: „Majaraamatusse tuleb kanda iga isiku kohta järgmised teated: 1) ees- ja perekonnanimi; 2) sünniaeg; 3) kodakondsus; 4) perekonnanais; 5) amet; 6) dokumendi nr., väljaandmise aeg ja koht, mille järgi isik elab; 7) millal ja kust tulnud ja 8) millal ja kuhu läinud. Sissekandmise kohustus on seega pandud majaraamatu pidajale, ilma et sissekantav isik nende andmete tõepärasuse eest vastutaks või tarvitseks kontrollida andmete õigeks osutumist. Sissekantavad andmed tulevad võtta Eesti vabariigi kodanikkude kohta isikutunnistusest ja väljamaalaste kohta tarvilisest elamisloast. Juhtumisel, kui isikul tarvilised dokumendid puuduvad, siis tuleb toimetada sissekirjutamist nende suusõnaliste üteluste järgi (§ 4). Seega on näidatud, kust tuleb võtta sissekantavad andmed. Lahtiseks on jäänud vaid p. 8. all märgitud teated, „millal ja kuhu läinud“, andmete saamise allik. Kuid ettetoodud kaalutlustel ei või kuidagi oletada, et sellega oleks antud majaraamatu pidajale õigus pöörduda nende andmete saamiseks majast lahkuva elaniku poole, millega käiks

kaasas viimase kohustus anda soovitavaid teateid oma uuest elukohast. Seepärast ei näe mina majaraamatu pidaja poolt § 2. p. 8. ettenähtud teadete märkimist „lahkunud teadmata kuhu“ all mingisugust karistamise võimalust vastava karistusnormi puudusel, majaraamatu pidaja ega neid teateid mitte andva isiku kohta.

Ei saa ka üldse pooldada seisukohta, et üle riigi tehakse kohustuseks, karistuse ähvardusel, majast lahkuvatele elanikkudele teatada oma uue elukoha õige aadress, mis meieaja kiirele elutempole ja liikumisele oleks täiesti eluvõõras ja takis-

tav. Ei tea ju lahkuv isik sageli isegi kuhu ta jääb peatuma, näit. töötamisel, suvitamisel jne. Tundub, et säärane registreerimise kord, nagu see meil praegu maksimas, üldse on jõudmas oma eluea lõpule, millise suurem jagu riike ongi juba ammu heitnud kõrvale, mispärast oleksid asjatud edaspidised arutlused selle korra täiendamise ja lappimise mõttes. Tuleks siirduda sootu uuele, rohkem vabamale, tänapäeva elule vastavamale korrale, ilma et murraksime pead, kuidas aga leida ikka rohkem ja rohkem kodanikkudele karistusega kaasaskäivaid kohustusi.

Kurjategijate parandamise printsiip karistuste abil.

M. Morrison.

Kas kurjategijate parandamine karistuste abil on võimalik ja kas kurjategijad üldse on parandatavad, selle kohta lähivad vaated lahku. Kuid peaaegu kõik on ühisel arvamusel, kui kurjategijate parandamisest üldse võib juttu olla, siin karistusega üksi ei taotleta lõppsihti. Appi peavad astuma moraalsed abinõud ja kasvatustlised võtted niivõrt, kui nad on ühenduses karistuste täidesaatmisega. Kuna varemalt suuremate kurjategijate kohta parandamist karistuste kaudu ei loodetud, hakkab uuemal ajal mõjule pääsema mõtteviis, et ka kõige raskemate kurjategijate karistamisel ei tule võtta neilt viimast lootusesädet paranemisele, seda tuleb seadustes väljendada.

Nagu meie maksva N. S. venekeelne nimetus «Уложение о Наказаніяхъ уголовныхъ и исправительныхъ» ise näitab, asus ta seisukohal, et karistuste määramisel tuleb neid jaotada kahte: ühed, mis määratakse kurjategija karistuseks vaatamata karistuse sihile ja tagajärgedele, ja teised, mis karistatule pannakse peale parandamise eesmärkidega. Esimese liigi karistuste pealepanemisel loobus karistaja kurjategija paranemise lootustest. Teise liigi karistuste pealepanemisel seadus sellest lootuseta seisukohast enam kinni ei pidanud.

Nagu veel õige vanadest karistusnormidest leida ja nagu sõna „kaelakohtuline“ eestikeelsest tähendusest aru saada, tõusis kaelakohtuliste karistuste määramisel täies ulatuses esile kurjategija elu ja

surma küsimus. N. S. § 2. alusel määrab karistused sama seaduse § 16. omakorda mitmesse liiki ja astmesse.

N. S. § 17. järgi algavad kaelakohtulised karistused kõrgemast astmest surmanuhtlusega ja lõpevad alamas astmes sunnitööga ühes kõigi õiguste äravõtmisega. Nimetatud kaelakohtuliste karistuste piiritlesega kinnitati eelpool väljendatud paranemisvõimaluste kaotamise vaadet.

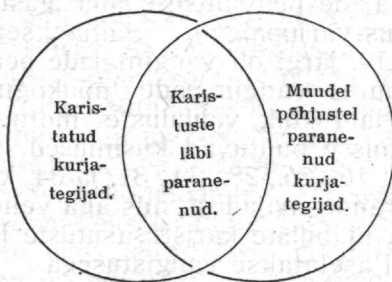
Parandavate karistuste juure minnes, oli N. S. § 30. järgi nende kõige raskemaks astmeks tähtajaline vangiroodu saatmine ühes kõikide iseäraliste õiguste ja eesõiguste kaotamisega. Nii arvas N. S. parandavate karistuste hulka karistused ja trahvid, mis siit järgnesid nende kerguse järele allapoole ja võisid kohtutes lõppeda rahatrahviga, noomitusega ehk märkustega.

Kui N. S. parandavaid karistusi algas vangiroodu karistustega ja siit alamale, siis tarvitasid vangiroodu karistuste parandavat tähendust ka teised, näit. vahiallolevate seadus. Üldkub. sead. (S. K. I k., 2 jagu) § 773. p. 10. järgi kuulusid vangimajade peavalitsuse alla igasugused parandus-varjupaigad. Sama sead. § 773. p. 19. järgi oli vangimajade peavalitsuse juures vangimajade nõukogu, kes vaatas läbi kõik vahialuste moraalsesse paranemisse puutuvad küsimused. U. N. S. §§ 2., 16., 26., 28., 30., 31. ja 34. kõnelevad parandusmajadest, mis aga vene vangiroodu tüübiliste karistusasutuste puudusel meil asetatakse vangistusega.

U. N. S., mis aluseks olnud meie uuele karistusseadustikule, jätab parandamise küsimuse lahtiseks. Näib, nagu puuduks tal julgus sarnases tähtsas küsimuses, kui seda on kurjategijate parandamise saavutamise kaudu, võtta otsustav positsioon. U. N. S. § 23. lubab lühendada heal ülalpidamisel nende karistatute tähtaegu, kes mõistetud sunnitööle: tähtajata — 15 aastani, tähtajalistel kahe kolmandiku ärakandmisel, neid selle järele asumisele saates. § 31. räägitakse kohtu poolt äravõetud õiguste uuesti tagasisaamisest ja tagasisaamise aegade lühendamisest ainult isiku hea ülalpidamise ja laitmatute eluviiside juures. Üldiselt kõneleb U. N. S. seal, kus tal tuleb ligineda isiku parandamise küsimusele karistuste kaudu, väga ettevaatlikult ja kõneleb ainult heast ülalpidamisest, mis on aga sootuks kitsam ja konkreetsemalt kaugelt kergem äramääratav kui paranemise mõiste. Ainult § 23. motiivides leidub, et ennetähtajalisel vabastamisel peab olema eeltingimuseks hea ülalpidamine, s. o. mitte ainult vangialistumine vangimaja distsipliinile, vaid aktiivselt avaldatud paranemine, mis väljendub töötahtes, tööedukuses jne.

Paljudel juhtumitel on karistus parandav, paljudel aga mitte. Kui lehitseda meie karistusteateid, siis on näha, et suurem hulk kurjategijaid lõpetavad kuritegevuse esimese karistuse kandmisega ja ainult väiksem osa satub retsidiviidesse. Sellest võib otsekohe järeldada, et karistused karistatutele siiski hoiatavalt on mõjunud, nad on esimese karistusega kuritegevuse lõpetanud. Teisest küljest aga võib tõendada, et leidub küllaldaselt isikuid, kellele karistused ei mõju, tagajärgi ei anna, kuid kes paranevad sisemiste pöörete sunnil.

Oletame, et kõiki kohtuotsustega karistatud isikuid võib asetada ühte ringi ja kõiki mitmesugustel muudel põhjustel paranejaid teise ringi. Need ringid peavad puutuma kohtulise karistustegevuse läbi üksteisega kokku. Seega saame järgmise joonistuse:

Karistusüsteemist ja tema edukusest oleb see, kas ringide sektor suureneb ehk väheneb.

Hoopis julgemalt kui eelkäijad astub uus karistusseadustik kurjategijate karistuste kaudu parandamise küsimusele ligemale. Ta ei taha leppida endiste seaduste vaatepunktiga, kus seaduseandja ja karistaja kohus karistuse kaudu karistatavale andsid hoope. Karistusseadustik ei piirdu seega, et karistustel peab olema üksi sunnieloom ja siit peab puuduma laitev ehk ergutav motiiv. Iga karistusega peab kaasas käima moraalne surve, sest karistuste kaudu, ilma moraalse tagapõhjata, paranemist on raske saavutada. Nii on karistusseadustik kui seesugune esimene, mis esile toob moraalset elementi karistuse süsteemis üldse ja mis seda otsekohe välja ütleb. Kõigepealt on muutunud seaduseandja vaade sunnitöölistele, keda maksvate seaduste järgi ei arvatud parandatavate hulka. Uus karistusseadustik on täielikult loobunud ennakvaatest, nagu poleks ka kõige raskem kurjategija parandatav, parandamatu on üksi surmale mõistetetu, kelle kohta ka otsus täidetud.

Vastandina endiste karistusseadustikkude kurjategijatele karistuste ladumisele ütleb uue karistusseadustiku § 13: „Kinnipidamise viis, vastavalt parandamise sihile, määratakse lähemalt vangistuse seadustikus“. See ütetus leidub sunnitöö-karistuse määramise juures ja käib nende kohta, millest otsekohe järeldada võib, et seaduseandja arvamise järgi on olemas ka sunnitööliste parandamisvõimalused. Selle kohta leiame kohtuministeeriumi kriminaalseadustiku eelnõu motiivides: „Toonitatud on ainult asjaolu, et täidesaatmise viisi aluseks võetakse süütegija parandamine, seega niipalju kui võimalik praegu välisriikides maksev progressiiv-süsteem.“ (Progressiiv-süsteemi iseloomust v. „E. P.“ nr. 43 — 1928. a.). Üldosas järgneb terve rida norme, mis määratud nii neile, keda kohtuotsuse kujul karistuse kandmine ähvardab (karistuse kandmisest tingimisi vabastamine, peat. 4), kui ka neile, kes juba karistust kandmas (enne tähtaega tingimisi vabastamine, peat. 5), millede lähemast vaatlemisest tuleb loobuda kirjutise pikale viimise tõttu. Säärane lootusrikas printsip maksab ka alaealiste kurjategijate kohta.

Seaduseandlusel kurjategijate karistamisel näeme viimasel ajal isesugust ten-

dentsi: Näib, nagu ei sooviks seaduseandlus enam selle juures täit vastutuse raskust enda kanda võtta ja veeretab selle karistuste määraja kohtu peale. Kuid ka siin ei peatu raskuspunkt, vaid kipub libisema vangimajade valitsuste peale. Kus ta lõpuks peatuma jääb ja kuidas ta nende kolme teguri vahel jaguneb, on käesoleval silmapilgul raske ennustada.

Kohtuminist. kriminaalseadustiku eelnoõ motiivides p. 3. töömajadest kõneledes ütleb, et „iga vabaduskaotusline karistus peab teataval määral töömajaks saama. See siht on, niipalju kui võimalik, teostatud n. n. progressiiv-süsteemis, mida kavatakse kõikide vabaduskaotusliste karistuste täidesaatmisel (peale aresti) maksuma panna. Eriti peab aga muutuma türmi, kui ainult üksikvangistuse iseloom“.

§ 14. Üksikasjalise täidesaatmise korra asjus tehakse saade vangistusseaduse peale, kuid ära tähendades, et täide-

saatmise viis peab vastama parandamise sihile, seega praktiliselt tuleb võimalikult läbi viia välisriikides läbiviidud progressiiv-süsteem . . .

Teatavasti sünnib progressiiv-süsteemis karistatute üleviimine järkudesse sedamööda, kuidas seda lubab ja eelistab karistatute hea ehk halb ülalpidamine. Võiks kahtlus tekkida sellest, kas progressiiv-süsteemi üksi pidada karistatute parandada püüdjaks või peab ka siin paranemise püüe ja soov isikust endast välja minema ja selle isiku enese tahtel karsitatu järkudesse paigutamine temale tasuks olema, teda ergutama.

Õige näib olevat vaade, et progressiivne karistusviis tahab seal kaasa aidata, kus isiku paranemine on silmnähtav, kus isik sellesihilist tahet on näidanud tõsiste püüetega. Progressiiv-süsteem peab meelitama ja kutsuma karistatu paranemisele.

Politseivalve teostamisest.

M. Lembit.

„E. Politseilehe“ nr. 17. s. a. kirjutab „Politseinik“ politseivalvest, tuues esile valve liigid ja väidab, et valvealuse poolt antud kohustav allkiri elukoha mittemuutmise üle on kõige mõjutum abinõu kohtu eest kõrvalehoidmise takistuseks, seadusandev võim peaks leidma mõne teise mõjuvama abinõu. Sama „E. Politseilehe“ nr. 17. äratas tähelepanu V. küsimuses seisev väide, et, teostades valvet, ei liigita politsei valvealuseid ja nende valvest kõrvalepõiklemise puhul võtab need (Kr. kp. s. § 416. ja N. s. § 58. alusel) vastutusele ühe ja sama R. N. S. § 63. järgi, ja et kohtunikud karistavad niisugustel juhtumitel süüdistatavaid. V. küsib: missuguse seaduse tõlgitsemine on karistamise aluseks ja kuidas oleks kõige otstarbekohasem toimetada? Vastus: R. N. S. § 63. järgi. Õige, sest tõepoolest mõnd teist paragrahvi selleks ei ole, ja küsimuste-koostamise osas poleks võimalik olnud pikemalt asja selgitada.

Seepärast võtame kaalutlemisele politseivalve teostamise ja selle seaduseandluse aluse. Kohtu ja eeluurimise alla sattuvate isikute kohta Kr. Kp. S. § 416. näeb ette 6 tõkkeabinõu. Kui politsei-

valve alla andmise juures võetav allkiri peaks osutama mõjutuks, siis järgnevad teised abinõud, lõpuks kõige mõjuvam abinõu — vahi alla võtmine. Järelikult seaduseandluse poolt on kõige mõjuvam abinõu juba ammuugi leitud.

Meie teame, et politseivalve alla võtmise tõkkeabinõu isiku kohta määrab kohtu-uurija. Kuidas politsei teostab isiku üle valvet, seda seadus otsekohe ei ütle. Selles osas on politseile mõõduandvad: oma äranägemine, prokuratuuri ja ülemuse juhtnõõrid. Seepärast leiamegi, et linnades politseijaoskondades on mõnes kohas tänapäevani maksev valvealuste kohta n. n. näitamas käimise kord. Kui eeluurimise all seisev valvealune ei ilmu pikemat aega politseijaoskonda ehk konstaabli juure, siis teab ametnik otsimist alustada ja mitteleidmise puhul ette kanda. Kui selgub, et valvealune elukohast ei ole lahkunud, vaid meelega ei ilmu näitamisele, hoolimata antud sellisest kohustusallkirjast, siis võib teda vastutusele võtta politseikorralduse mittetäitmise pärast R. N. S. § 29. alusel. On aga valvealune omavoliliselt lahkunud teatud elukohast, tuleb kohtu-uurijale kiires kor-

ras sellest ette kanda otsimise alustamise otstarbeks. Kohtu ja eeluurimise all seisvad politsei valvealused võivad kohtu-uurijate tegevuspiirkonnast lahkuda ainult viimase loal N. S. § 415. põhjal. Selle loa nõuab valvealune kas otsekohe kohtu-uurijalt, kelle määruse järgi valve all seisab, või politseikomissari läbi. Kui valvealune lahkuib teise kohtu-uurija tööpiirkonda, saadetakse määrus kirjavahe- tusega vastavale politseile valve jätkamiseks. Nagu eelpool tähendasin, teadustab politsei kohtu-uurijale valvealuse omavolilisest lahkumisest elukohast, kuid vastutusele võtmiseks ei sea kokku mingisugust protokollit, sest pole seadust, mille alusel võtta säärased valvealused vastutusele. Et rahukohtunikud viimaseid on karistanud R. N. S. § 63. alusel, võib õige olla, kuid apelleerimise teel kuuluksid karistamised tühistamisele. R. N. S. § 63. järgi võib kohtunik karistada ainult kohtuotsuste järgi — teise liigi N. S. § 58-s ette nähtud tagajärgedega valvealuseid, mitte aga eeluurimise all seis- jaid. § 63. juures seisab praegu muutmatult vene senati seletus nr. 74/125 Aronovi asjas, et kohtu ja eeluurimise all olevate omavoliliselt elukohast lahkujate suhtes võib kohtuvõim-uurija valvealusele karmima tõkkeabinõu valida, kas või va- hi alla võtmise, kuna R. N. S. § 63. nende suhtes ei kuulu käsitamisele. Kuigi mõni rahukohtunik on süüaluseid karistanud ja karistab, siis vististi § 29. alusel politsei- le antud allkirjast hoolimata politseikor- ralduse mittetäitmise pärast. Minu arva- tes ei ole § 29. käsitamine õige, sest seda paragrahvi käsitatakse ainult siis, kui puuduks eriparagrahv koodeksis, milline sellise juhuse tarvis senati seletusega on aga olemas.

On valvealune omavoliliselt lahkunud, tarvitseb politseil ainult kohtu-uurijale teadaandega ja valvealuse otsimisega piirduda. Kui valvealune lahkuib omavo- liliselt, mida kõige parema tahtmise juu- res igakord ei saa takistada, ja tema hil- jem leitakse, siis saadetakse ta kohtu- uurija korraldusse, kes määrab, süüdis- tuse alust silmas pidades, karmima tõk- keabinõu, kas või vabaduse võtmise. Eri- list muret ei peaks see asjaolu politseile sümmitama; ainult õigel ajal valvealuse lahkumise teadaannet mitte unustada. Seadus eeluurimise all olijate näitamisele

käimise nõuet ei keela, seepärast nende järelevalve võimalus on täiel määral ole- mas.

Põhimõtteliselt raskem küsimus tekib enne tähtaega vabastatute ja karistust kannud valvealuste valve teostamise suhtes, kellele on karistus määratud ühes N. S. § 58. tagajärgedega. Nende valve- aluste ja valve teostamise kohta kuuldub palju lahkarmamisi. Kas eelmainitud isikute üle praegune valvekord on üldse otstarbekohane, selle üle kahtlevad pal- jud. Karistuse kannud isikud lasta 3—4 aasta jooksul politseijaoskonnas näitami- sel käia on igatahes otstarbetu ja karis- tuse ärakannud isikutele liig tülikas. Poli- tseivalve põhimõte nende isikute suhtes on hoopis teine kui kohtu ja eeluurimise all seisvate isikute suhtes. Valve kui nii- sugune on mõeldav selles mõttes, et need isikud hoiduksid edaspidi halvast selts- konnast ja halbade mõjudest, mis neid võivad ahvatleda uutele kuritegudele. Valvel tekib juba hoolekande ja kasva- tuslik põhimõte.

Teise liiki kuuluvate valvealuste suhtes ongi meil Eestis osaliselt lõõnud läbi paremad põhimõtted, kui arvestada asja- oluga, et kohtuministeeriumi poolt on 7. III 1924. a. kinnitatud vangide hoolda- mise seltside normaalpõhikiri. Mitmes linnas ja maakonnas ongi asutatud säära- sed seltsid, kes endile ülesandeks seavad muu seas vanglatest vabanenud isikute kasvatamise hoolekande, töö ja eluülespi- damise muretsemise, üldse vabanenute, kord langenute, uutele sihtidele ja elutee- dele juhtimise. Kus need seltsid olemas on, seal antakse vanglatest vabanenud isikud otsekohe seltside hoolekande ja valve alla. Seltside põhikiri on avar. Selts võib oma liikmetele heatahtlikkude ja ausate kodanikkude kaudu palju pare- mini ja hoopis ideelisemalt valvet teosta- da kui politsei, kes, nagu teada, igasugu- se täidesaatva tööga koormatud. Kah- juks puuduvad veel sarnased seltsid pal- judes maakondades ja seal langevad ka- ristust kannud isikud politsei valve alla, kes teostab seda valvet ühekülgselt sea- duse tähe järele.

Neid omavoliliselt lahkunud valvealu- seid võtab politsei vastutusele R. N. S. § 63. põhjal ja toimetab mõnikord ka tapi- korras oma valitud elukohta tagasi.

Elukinnitused ja tapmised.

Ilusas suvituskohas Millstattis äratas mõne aja eest üldist tähelepanu üks noorpaar, kes sinna oli tulnud suvitama Budapestist. Mees oli pika kasvuga, elegant-selt rietatud, elumees läbi ja läbi; nais-terahvas oli veidi lühem temast ja pilt-ilus. See oli Erdelyte abielupaar, kellest kohe hakati rääkima palju jutte. Oli teada, et mees oli tuntud Budapesti paremas seltskonnas, et tema armastab elu ja selle mõnusus, et tema Budapestis kunagi kuski ei puudunud: pallidel, esietendustel, mänguklubides ja baarides võis teda ikka ja alati näha. Raha, nii kõneldi Millstattis, saavat noormees oma väga jõukalt isalt. Sellele kõigele lisati harilikult veel juure, et parem olevat temaga mitte tülli minna, sest tema olevat väga äkiline ja tal olevat juba 26 kahevõitlust seljataga, mis kõik olevat lõppenud tema kasuks. Tema naisest teati samuti mõndagi kõnelda. Naisterahvas olevat kord olnud masinakirjutajaks ühes suuremas kinnitusseltsis. See elu ja teenistus aga ei olevat temale meeldinud ja siis olevat tema otsustanud hakata näitlejannaks. Kuid ilus nägu ja keha ei tee üksi veel heaks näitlejannaks. Et vähemalt liikuda alati tõsiste kunstnikkude keskel, olevat tema hakanud käima lokaalides, kus iga päev veedavad oma aega näitlejad, kirjanikud, kinotähed ja teised niisugused suurused. Ühel ööl õppis tema ühes niisuguses lokaalis tundma noort Erdelyt. Anna Forgacs armus temasse tõsiselt ja viimane nähtavasti ka neiusse.

Enne kui Anna Forgacs veel suutis endale öieti aru anda, mis on juhtunud, sai tema juba Erdely armukeseks ja elas temaga koos. Varsti peale selle abiellusid noored inimesed, kes pealtnäha olid nagu loodud üksteisele, kes kehaliselt tõesti kokku kuulusid, kes aga muidu ei kõlvanud üksteisele, sest mõlemad ei suutnud ennast kunagi ja milleski taltsutada: selles abielus puudus igasugune tagasihoidev võim ja käsi, nii et noorpaari tuttavad juba öieti ennustasid, et abielu hästi ei lõpe, kusjuures aga keegi aimata ei teadnud, kui hirmsasti see abielu kord lõpeb. Mõlemad elasid päevast päeva, pildusid raha mõlema käega. Ainult siis, kui võimalik polnud jälle küllalt ruttu raha muretseda, läks tüli lahti. Erdely sattus säärastel puhkudel vihasse, peksis oma ilusat naist,

kusjuures tal tihtipeale oli ükskõik, kas see sündis kodus, tänaval või seltskonnas. Niisugustele peksustseenidele järgnesid aga jälle nädalad täis armastust ja õnne, nii et võidi arvata, et maailmas pole õnnelikumat abielupaari kui on Erdelyd.

Millstattis nähti noorpaari alati koos, nad kõndisid puisteedel, nad suplesid ja mürasid iga päev vees — ja keegi ei võinud aimata, et kõik see on raske kurbmängu algus, mille plaan ja käik olid juba valmis Erdely peas. Et kuidagi katta oma kuluka elu väljaminekuid, andis Erdely enne Budapestist lahkumist välja 36 vekslit, mis kõik olid võltsitud, peale selle kinnitas ta oma noore naise elu 20.000 dollari eest. Millstattis oli Erdely arvates kätte jõudnud tegutsemise aeg ja mees hakkaski tegutsema.

Ühel ilusal päeval võtsid Erdelyd ette pikema jalutuskäigu suvituskoha ümbrusse, kusjuures juhtus suur „õnnetus“ — Erdely naine kukkus ühelt kaljult alla ja sai väga rängasti vigastada. Siiski ei lugenud arstid saadud vigastusi elukardetavate liiki. Nii tuli Erdelyl veel kord tegutseda, et „õnne parandada“. Ja teisel korral parandas ta seda õnne põhjalikult. Ta valvas igal öösel ise oma haige naise juures ja valvas nii hästi, et naine kolmandal päeval suri. Võib olla poleks see kohutav kuritegu kunagi avalikuks tulnud, nagu paljudki säärased kuriteod on kahtlemata jäänud avalikuks tegemata kahtlustuste puudusel, kui Erdely poleks hakanud liig kiirelt nõudma kinnitusseltsilt kinnitussummat. See kiire nõudmine äratas seltsi kahtlust ja selts astus ühendusse kriminaalpolitseiga. Viimane võttis asja energiliselt üles ja lõpuks kaevati hauast välja Anna Forgacsi laip. Arstid tegid kindlaks, et naise kaelal on lämbumise märgid ja et tema kehas on väga palju veronaali. Erdely võeti kohe vahi alla ja toimetati Budapesti. Käesoleva aasta veebruarikuul lõppes protsess, kusjuures mõrtsukas mõisteti eluks ajaks sunnitööle. Ekspertidest olid kaks arsti kindlal veendumisel, et Forgacs surmati oma mehe poolt, kes talle andis kõigepealt veronaali ja siis ta lämmutas.

Kui kurb see ka pole, kuid kriminaalajalugu tunneb terve rea sarnaseid juhtumeid. Märtsikuul 1927. a. juhtus Austrias peaaegu analoogiline lugu. Keegi proua

Höllerer kukkus 50 m. n. nim. Mustmäelt alla ja sai elukardetavalt vigastada. Kui naine toimetati haigemajja, torkas kõigile silmi, et tema mehe nutt ja meeleheitlikkus pole muud midagi, kui halvasti mängitud komöödia. Asjast teatati politseile. Viimane tegi kindlaks, et Höllerer seletas oma naabritele enne kui tema ette võttis naisega väljasõidu, mis nii kurvalt lõppes, et „kui meie sellelt jalutuskäigult enam tagasi ei peaks tulema, siis kuulub korter ja selle sisseseade sugulastele“. Edasi selgitas politsei, et Höllerer ise seisis intiim-vahekorras naiskaasteenijaga. Tema oli isegi lubanud naisterahvale temaga abielluda. Suvel enne tapmist oli mees oma sõbrannaga võtnud ette pikema reisi Itaaliasse, mis ajast peale tema abielu muutus veel halvemaks ja vahekord seasusliku naisega väga pinevaks. Vähe aega enne „õnnetut juhtumist“ kinnitas Höllerer oma naise elu suurema summa peale, arvatavasti selleks, et kord saadava raha abil uuesti abielluda. Huvitavaid asjaolusid näitas politseiline järelevaatus ja uurimine õnnetuskohal. Tehti kindlaks, et Höllerer tahtis murda ühe puu oksa, mis seisis kalju äärel, olgugi et samasuguseid puid leidus palju täitsa hädaohuta kohtadel. See asjaolu oli nii silmatorkav, et Höllererile otsekohe süüdistus ette pandi oma naise surmamises kaljult tõukamise teel. Mees ei suutnud kaua küsimustele vastu panna ja süüd salata. Mõnede puiklemiste järgi tunnistas ta oma süü üles ja seletas: tema olevat tõesti valinud kõnesoleva hädaohtliku puu selleks, et meelitada hädaohtlikku kohta oma naist. Kui viimane oksa saamise eesmärgil kummardus üle kalju, olevat naine tema juure rutanud. Sellel — kaua oodatud — silmapilgul olevat tema annud oma naisele tugeva tõuke, nii et viimane kaljult alla kukkus ja sai surmavalt vigastada. Kohe pärast teo kordasaatmist olevat ta tunnud piina oma teo pärast ja olevat abi järgi telefoneerinud. Sellel kurjategijal olid kaks sihti, mida ta tahtis kätte saada oma kuriteoga: naisest lahti saada, et abielluda teisega, ja raha saada uueks abieluks.

Sellel kuriteol on palju sarnadust tapmisega, mille pani toime keegi Payrleithner 1926. aastal. 13. mail 1926. a. tuli Karl Payrleithner ühes oma venna Adalbertiga, kellegi Schvartziga ja oma abilise Bergeriga Scharflingi võõrastemajja. Payrleithneril oli suurem hambaravimise ette-

võte, kus nimetatud Berger töötas tema abilisena. Võõrastemajas söödi ja joodi ja mindi siis kõndima. Tee oli täiesti hädaohutu, välja arvatud üks koht, mis on järsk ja kõrge. Paar tundi pärast meeste lahkumist võõrastemajast leiti Berger meelemärkusetult ja üleni verrega kaetult järsu koha juurest. Teda olid päästma tulnud lähedalolevad isikud, keda appi palusid Karl Payrleithner ja Schvartz. Berger, nii jutustasid kõik tema kaaslased, tahtis teha järsul kohal ülesvõtte, libises ja kukkus alla. Õnnetu viidi otsekohe haigemajja, kus tema aga juba paari päeva pärast suri, ilma et ta oleks tulnud meelemärkusele ja saanud ise kõneleda tervest loost. Siiski paistis politseile terve see lugu veidi kahtlane olevat, asja uuriti igaükselt ja väga täpselt ja jõuti lõpuks selgusele, et tegemist pole sugugi õnnetu juhtumiga, vaid ettekavatsetud tapmisega. Selle uurimise tulemusena areteeriti Bergeri saatjad. Pikema puiklemiseta tunnistasid nad siis ka oma süü üles, nähes, et varjata enam ei saa. Schvartz ja Karl Payrleithner tõukasid õnnetu Bergeri järsult kaljult alla, et teda tappa. Payrleithner oli kinnitanud oma abilise elu suurema summa peale enda kasuks. Ja jällegi oli kinnitussumma kättesaamise tahe mõrtsukatöö motiiviks.

Sarnaseid kuritegusid võib üles lugeda veel terve rida. Esimene sarnane kuritegu Saksamaal pandi toime 1913. aastal, see on kuulus Hopfi protsess, mis omal ajal nii palju kõmu tekitas. S. Nelkeni järgi olid asjaolud järgmised: 15. aprillil 1913. aastal areteeris Frankfurdi kriminaalpolitsei 50-aastase rohukaupmehe Karl Hopfi, keda kahtlustati selles, et ta on mürgitanud oma esimese naise ja et tema on katsunud tappa mürkide abil oma teise ja kolmanda naise. Hopfi korteri all asus eriline tuba, mis oli sisse seatud laboratooriumiks. Hopfi areteerimisel pani kriminaalpolitsei tema korteris toime ka põhjaliku läbiotsimise, kusjuures laboratooriumist leiti hulk ülihuvitavaid asju. Seal leiti kõigepealt hulk mürgiseid aineid ja huvitaval kombel ainult kiiresti mõjuvaid mürke, peale selle aga veel kolera- ja tüüfusbatsille. Võiks veel juure lisada, et laboratooriumist leiti ka terve rida piitsu, nuute, imeplikult vormitud naelu jne., kuid see Hopfi elukülg meid praegu ei huvita. Kui Hopfi kuulati üle, seletas tema, et ta olevat abi-

ellunud viimase naisega ainult selleks, et tema kaudu saada elukinnitusraha (naise elu oli kinnitatud 80.000 s. marga peale). Edasi tunnistas Hopf üles, et tema esimest korda olevat naisele annud müriki, kui see ärkas pealelõunast unest: tol korral andis ta naisele klaas sekki, millesse oli pandud veidi arseeni. Peale sekki joomist läks naise süda halvaks ja kõht lahti, kuid see oli ka kõik ja naise tervis paranes ruttu. Ühe kuu pärast kordas Hopf seda manöövrit, kuid ka teisel korral ebaõnnestus asi, naisel oli väga hea tervis. Kohalekutsutud arst kirjutas naisele rohuna oopiumi, mees aga andis naisele oopiumi asemel digitaali. Naine jäi muidugi uuesti haigeiks, seekord juba kaunis raskel kujul. Võib olla, oleks mees jõudnudki oma sihini, kui arst poleks vaatamata Hopfi vastuseismisele viinud naise haigemajja. Esimese naise surma kohta seletas Hopf, et tema tappis naise mürgitamise teel. Kohtuprotsessi ajal seletas Hopf külmavereliselt, et tema juurest leitud kolera- ja tüüfusebatsillid olid määratud teiste inimeste mürgitamiseks, see oli tal n. ütelda abinõuks igaks juhuseks. Meie saame aru selle mehe hädaohtlikkusest, kui silmas peame, et temal oli võimalik oma batsillidega levitada tüüfust ja kolerat paari päeva jooksul terves Frankfurdis. Mees mõisteti surma ja surmaotsus viidi täide. Enne surma kirjutas ta veel — sigar suus — oma naisele kirja, milles ägedalt süüdistas naist, kes ainuüksi olevat süüdi, et tema pidavat surma minema.

Nagu öeldud, on sääraseid juhtumeid avalikuks tehtud kaunis palju. Võiks veel mainida direktor Flyborgi surma, keda lasksid tema oma sõbrad ühes autoga õhku 1926. aastal. On ülearune juure liisada, et need sõbrad kinnitasid direktori elu enne tema surma enda kasuks.

Meie tutvunesime siin erilise kurjategija tüübiga, kellel pole enam põrnugi inimlikkust. Meie võime tõesti veel aru saada, nagu seletab juba eelpool mainitud ins. S. Nelken, teistest mõrtsukatest. Harilikul tapjal on ikka veel mõni külg, mis pehmendab kuritegu, mis nagu aitab lepitada kuriteoga. Kirjeldatud mõrtsukate juures meie seda ei näe. Külmavereliselt kalkuleerides sammuvad nad mõrtsukatöölt mõrtsukatööle. Ohver tähendab neile kurjategijatele ainult abinõu sihi

taotlemiseks. Sihiks aga on kinnitussumma. Kõik need kurikuulsad Haarmannid, Grossmanid, Dencked jne., kes oma elu pidid lõpetama timuka käe all, olid, võib olla, enam kõlbulikud hullumajja kui vangimajja; nad elasid ja kasvasid miljöös, mis oli täis mäda ja paiseid, nende soovid, elukombed ja eluideaalid olid piiratud, nende tahe polnud vaba, nende teguviis on hullumeelse teguviis.

Ka harilik mõrtsukas, kui vastik ta ka ei ole, näitab ikka veel mõnd inimlikku joont. Tõsi on, et ka tema harilikult kavatseb kuritegu, kuid tapmise silmapilgul pole tema enam, nagu seletavad hingeteadlased, oma tahte peremeheks.

Hoopis teistsugune on elukinnitustapja. Tema töötab aastate kaupa teatud sihis, tapmise ettevalmistamiseks, ta elab oma ohvriga aastaid koos, näitab talle naeratavat nägu, ütleb talle, et ta teda armastab. Kui sarnane kurjategija on kord mõttele tulnud endale raha teha kinnitussumma abil, siis talitab tema kui loogiliselt mõtleja elajas. Kui ohver on valitud — harilikult naine, mees või lihan laps — siis hakatakse peale elukinnitust suurema summa peale kalkuleerima, kuidas, kus ja millal oleks kõige parem tappa oma naine või mees või laps. Aastate jooksul makstakse preemiaid, sest egas kohe tappa ei tohi, siis tuleb kuritegu, võib olla, avalikuks, ja mõeldakse, kuidas kõige paremini ja kindlamini tappa! Sealjuures ei tohi tulevane mõrtsukas kunagi näidata, et temal on mingisugused kavatsused valmimas. Just vastuoksa: ollakse heas vahekorras tulevase ohvriga, talle näidatakse üles armastust ja igasugust vastutulekut. On ju vaja ohvrit ja tervet ümbruskonda panna uskuma, et vahekord mõrtsuka ja tema ohvri vahel oli kõige parem. Kogemata võib ohver ellu jääda ja siis ei tohi tema uskuda tapmiskatsesse, vaid peab uskuma õnnetujuhtumisse, on ju tema esimene ja tähtsaim tunnistaja. Naine, mees või laps ei tähenda sarnasele mõrtsukale enam muud midagi kui abinõu, mille läbi saab raha.

Niisugused kuriteod on, nagu näitab tegelik elu, haritud, intelligentsete inimeste kuriteod. Näib, nagu muudaks haridus mõnda inimest loomaks ja veel hullemaks, elajas sarnaste asjadega ei saaks toime.

Kõige rängem selle asja juures on see, et kunagi teada ei saa, kui palju inimesi on tõsiselt langenud sarnaste tapjate

ohvriks, sest need kuriteod on säärased, et need tihti ei ärata kellegi kahtlust.

Mõnd ebausust ja tuleviku ettekuulutamisest.

Nii ebausku ise, kui ka sellele rajatud tuleviku ettekuulutamine võib tihti pakuda politseile huvi. Meie teame, et nii mitmedki kurjategijad tegutsevad paljudel kordadel puht-ebausklikkudel motiividel, et ebausku saab nii mõnelegi vargapoisile ja kardetavale kurjategijale saatuslikuks (näiteks, väljaheidete jätmise kuriteopaigale, mis pidavat kaitsma tabamise eest), et ebausku oskavad kurjategijad kasutada kaaskodanikkude kahjuks. Ka tuleviku ettekuulutamine, mis õieti muud midagi polegi kui ebausklikkude inimeste petmine, võib huvitada politseid kui niisugust, seda enam, et suur osa tuleviku ettekuulutajatest kuulub tihti petiste leeri.

Ebausku on küll sama vana kui inimkond ja ka meie „väga arenenud“ aastasada pole vaba ebausklikkudest inimestest, näib, nagu ei saaks seda nähtust üldse kõrvaldada. Kes muusse ei usu, usub ometi, et 13 on kahjutoov number, et korstnapühkija kohtamine tänaval toob õnne, preestri kohtamine aga õnnetust jne. Kui ürginimene oli ebausklik, siis on see veel arusaadav. Tema ei suutnud seletada looduse nähtusi: taevast ja maa olid talle täis imelikke, kurje võime, kelle mõju tuli katsuda paraliseerida, keda tuli katsuda lepitada, kelle poolehoidu oli tarvis võita. Tähele pannes looduse nähtusi, katsus ürginimene ühest ja teisest nähtusest teha järeldusi suurte võimude, jumalate, meeolu ja kavatsuste kohta. Ta tahtis tähtsatel silmapilkudel teada saada, mis arvavad jumalad tema, tema perekonna ja tema rahva saatusel. Ta tahtis aga ka, midagi tähtsat ette võttes, näiteks, sõda alustades oma naabritega, teada saada, kuidas kujuneb see sõda. Lindude lennust katsuti välja lugeda, kas kavatsatud ettevõtte õnnestub või mitte. Ohvritule suitsu suund oli tihti tuleviku selgitajaks ja ettekuulutajaks. Komeedi ilmumine tähendas inimestele sõja puhkemist, taudide levimist või midagi muud sellesarnast.

Meie teame, et vanaaja inimesed isegi

ellu kutsusid erilisi riikliselt sanktsioneeritud institutsioone, mis olid määratud ainult tuleviku ettekuulutamisele; vaja on meelega tuletada ainult kuulsat Delphi oraaklit. Huvitav on selles mõttes auguuride tegevus vanas Roomas. Auguurid olid riigi poolt ametisse seatud preestrid, kelle ülesandeks oli tulevikkude uurida ja kes seda tegid lindude lennu uurimisega, välgu vaatlemisega jne. Auguurid rippusid ära täielikult juhtivatest riigitegelastest ja arusaadav on, et viimaste soovid ja käsud mõõduandvad olid tuleviku ettekuulutamisel. Rahvas kuidugi ei tohtinud sellest aimatagi, ei tohtinud teada saada, et tuleviku ettekuulutamisel olid asjast huvitatud inimeste mõjud ja näpunäited mängus.

Suurt osa etendas tuleviku ettekuulutamisel vanade rahvaste juures ka astroloogia, s. o. „teadus“, mis lubas tähtedest ja nende seisust lugeda inimese ja rahva tulevikkude. Astroloogia arenes vanade babüloomlaste juures ja moodustas isegi nende riigisuse tähtsat osa. Peale astroloogia mängis suurt osa babüloomlaste juures veel tuleviku selgitamine unenägude abil. Meie näeme seega, et need vahendid tuleviku ettekuulutamise jaoks, mis ka meie päevil siin ja seal tarvitusele võetakse, juba õige vanad on, et meie arenenud aastasada pole siiski suutnud inimeste ebausku rahuldamiseks leida palju targemaid abinõusid, kui neid tundis vana Babüloonia mitme tuhande aasta eest. Euroopa rahvad, eeskätt germaanlased, õppisid alles hoopis hiljem neid tuleviku ettekuulutamise meetodeid tundma. Nad lugesid tulevikkude esialgu jõgede ja allikate jookst, lindude laulust ja lennust, hobuste hirnumisest jne. 13. sajandil levisid astroloogia, unenägude selgitamine ja teised sarnased idamaade tuleviku nägemise abinõud Kesk- ja Lääne-Euroopa rahvaste seas.

Vahepeal on inimesed ja elu muutunud. Teadus on hiiglasammudel edasi läinud, tehnika on arenenud ennekuulma-

tu kiirusega, saavutades suurepäraseid tagajärgi. Kuid — kui ka kõik areneb — tuleviku ettekuulutamise meetodid ei arene. Ka praegu veel maksab paljude seas usk, et asjade ja inimeste vahel on vastastikune tihe side ja seda usku oskavad osavad inimesed oma isiklikkudes huvides kasutada. Siin võiks vast ehk mainida ainult n. nim. teaduslike astroloogide tegevust, kes suudavad tihti mõju avaldada ka muidu õige arenenud inimestele. Ei saa endale ette kujutada, kui võrt levinud meie päevil on siiski veel usk tuleviku ettekuulutajatesse ja nende üliinimlikkusesse võimetesse. Sarnast usku ei leia meie ainult lihtrahva keskel, vaid väga tähtsal määral ka nende seas, kes ennast meeeldi nimetavad haritud inimesteks. Et tuleviku ettekuulutamine poolehoidu leidis ka veel kõige kõrgemate kihtide seas, näitab mõne Euroopa riigi õueringkonna ajalugu. Samuti usuti just neis ringides heameelega mõne inimese üliinimlikkusesse võimetesse: kellel pole teada Rasputini mõju endises vene tsaaririigis?

On siis ka arusaadav, et tuleviku ettekuulutamine võttis erilist hoogu sõjapäevil, s. o. siis, kui mehed ja pojad viibisid sõjaväljal igapäevases elu hädaohus. Tuleviku ettekuulutajate äri — vähemalt Euroopas — pole kunagi nii õitsenud kui 1914.—1918. aastani. Lõpuks võtsid need ettekuulutajad juba niivõrt maad, et mitmes kohas oli politsei sunnitud tõsiselt asjasse seama ja algama energilist võitlust kõiksuguste astroloogide, kaardimooride, unenägude seletajate jne. vastu.

Kõige laialdasemat äri ajasid ja ajavad muidugi kaardimoorid. Iga päev kordub seejuures nähtus, et kaardimoorilt „targaks“ õpetatud inimene selle tarkuse tagajärjel hukkub või vähemalt rängasti kannatab. Nii et need „targad“ on hädaohulikud kaht viisi: esmalt on nad petised selle sõna kõige tõsisemas mõttes ja teiseks viivad nad tihti inimesi, kellelt nad on raha välja petnud, veel tõsisesse hädaohu. Kes pole kuulnud juhtumitest, kus kaardimoor seletas mõnele abielunaisele, et mees murrab truudust naisele, et temal on veel üks või rohkem naisi? Ja selle tagajärg? Naine usub kaardimoori sõnu, tuleb koju, on halvas meeolus, algab igavene tüli mehega. On ette tulnud aga hoopis rängemaid juhtumeid. Ühele noorele tütarlapsel kuulutas keegi kaar-

dimoor ette, et ta sureb varsti ja et ta surm on kohutav. Tütarlaps jäi kurvameelseks, teda ei huvitanud enam midagi, ta mõtles veel ainult eesoleva koleda surma peale. Lõpptulemuseks oli hullusjäämine ja tütarlapse paigutamine hullumajja. Väga tihti muu seas korduvad juhtumid, kus „targaks“ saanud inimesed peavad oma närvide parandamiseks minema mõnesugusesse ravilasse — kõik seepärast, et mõni vana eit tahab raha teenida kergel viisil ja siis, kaardid laua peal, luiskab nii et silm sinine! Neid haigestumise juhtumeid sarnaste ettekuulutajate tagajärjena tuleb hoopis rohkem ette kui publik kuuleb ja näeb ja harilikult arvab. Närviarstid võivad sellest kõnelda palju, eriti suurlinnades, kus inimeste närvid juba niikuinii pole korras.

Saksamaal (v. ka dr. G. Heiland: „Das Wahrsagen im Spiegel der Polizei“) läks maailmasõja ajal tuleviku ettekuulutajate tegevus nii ülekatte, et riik oli sunnitud määrustega algama tõsist võitlust petiste vastu. Sõdurite naised pöördusid alatasa kaardimooride poole, et teada saada, kuidas kujuneb mehe elu lahinguväljal. Tagajärjeks olid massilised hullumised ja närvihaigeks jäämised. Esialgu katsuti harilikul kohtuteel asja korraldada, kuid kohtud olid sunnitud vastavate paragrahvide puudusel kaebeluseid — kaardimooride — õigeks mõistma, kusjuures veel seisukohale asuti, et kaardimooride tegevus pole üldsusele kahjulik. Ka sõjavõimud, kes oleksid võinud oma käskudega ja korraldustega asja lahendada, ei arvanud esialgu, et kaardimoorid toovad üldist hädaohu. Alles siis, kui politsei esitas hulgalise materjali, mis küllalt selgesti tõendas, kui hädaohulikud on just üldsusele, avalikule julgeolekule ja korrale kõik tuleviku ettekuulutajad, hakati asjale vaatama tarvilise tõsidusega ja selle tulemuseks oli keeld tulevikku ette kuulutada.

See keeld on Saksamaal ka praegu veel maksev ja selle vastu eksijaid karistatakse rahatrahviga kuni 150 margani (umbes 135 kr.) või arestiga kuni kuue nädalani. Seejuures mõistetakse ettekuulutamise all mitte ainult tuleviku ettekuulutamist, vaid üldse mineviku seletamist ja tuleviku selgitamist, mis pole rajatud loogilistele järeldustele, vaid on põhjendatud mitmesuguste kõrvaliste abi-

nõude näitamisele: kaartidele, ettekuulutamiste masinatele jne.

Pole huvituseta veidi peatuda nende tulevikku ettekuulutajate töö juures, keda meie leiame kõige enam tegutsemas igapäevases elus — need on muidugi kaardimoorid. Üksikute kaardimooride töö tehnika on mitmesugune, ka pole ühesugune kaartide tähendus. Peaasi seisab selles, et inimene (harilikult on see, nagu teada, naisolevus), kes palub oma tulevikku ette kuulutada, identifitseeritakse teatud kaardiga. Rippuvalt sellest, kuidas see kaart satub teiste kaartide keskele, seletatakse siis tulevasti sündmusi, tundeid jne. Olgugi et ettekuulutaja on seotud teatud kaartide arvuga, võimaldavad kaartide kombinatsioonid siiski laialdaselt ettekuulutajale fantaseerida. Temast ripub ära seletada, mis tähendab ühe kaardi sattumine teise kõrvale — ja luiskamine on siin äärmiselt kerge. Mida suurem on ettekuulutaja fantaasia, seda sündmus- ja tunderikkam on kliendi tulevik. Sarnane vaba kombineerimine on seda kergem, et üksikud kaardid pidavat tähendama ainult teatud mõisteid: maja, kiri, raha, surm jne. Kuidas nüüd ühendada neid üksikuid mõisteid, see on juba kaardimoori asi, tema vaba valik, mistõttu ka kunagi kaks kaardimoori ühedest ja samadest kaartidest, mis ühes ja samas asendis, ühte ja sama välja ei loe. On isegi olemas hulk raamatuid, kus õpetatakse kaardipanemise kunsti. Seal näeme, et ka üksikutel mastidel on oma tähendus: ärtu tähendab, näiteks, sõprust, armastust, avameelsust; ruutu — rikkust, elumuutust; poti — palju tööd, vaevanägemist, halbust, kahju kannatamist, vaenulikkust jne.; risti — häid lootusi, õnne ettevõtetes ja meeste (resp. naiste) juures.

Kuidas nüüd kaardimoorid tegelikult praktiseerivad, sellest olgu toodud järgmine näide, mille toob Streicher ühest anonüümselt ilmunud raamatust, mille pealkirjaks on: „Kunst kaartide panemist hästi ära õppida kuulsa ettekuulutaja Lenormandi meetodi järgi“. „Kõigepealt,“

seletatakse selles raamatus, „on tarvilik inimeste tundmine, kindel silm, mis lubab küsija näost lugeda tema mõtteid, tundeid ja tahtmisi, mis pole iseenesest kerge asi võõraste inimeste juures. Et sellele kaasa aidata, tuleb küsija jätta pikemat aega ootetuppa ja tema juure tulevad saata oma inimesed, kes temaga juttu ajavad, kusjuures endal tuleb seista ukse taga, et jutuaajamist pealt kuulata. Eriti tähtis on teada saada, kas küsija on õnnelik või õnnetu inimene, kas ta on usklik või mitteusklik, missugused on tema erihuvivid. Teine meetod seisab selles, et hakke kõiksuguseid tähendusi ja pannakse tähele, kuidas need mõjuvad küsijale.“ Peale selle nõuab aga see „käsiraamat“ veel, et ettekuulutaja olgu inimene, kes hästi ja palju oskab kõnelda, kelle kasutada on laialdane repertuaar, mõtete tagavara, mida alati saab tarvitada. Edasi tuleb ettekuulutusi anda võimalikult kahemõttelises ja tumedas väljenduses, nii et küsija ise juba endale seletab milles asi seisab. Ettekuulutamisele tulevad võtta sarnased juhtumid, mis sünnivad iga inimese elus: kirjade saamised, kerged haigused, väikesed tülid ja rõõmud jne. „Kui siiski,“ tähendab elutark õpetaja, „ettekuulutaja eksib — eriti mineviku seletamisel — siis ärgu ta kunagi tunnista-gu oma eksimist, vaid jäägu veel kindlami-ni oma arvamise juure ja sundigu võõrast hästi järele mõtlema, kas siiski lõpuks midagi leidub, mis umbes on kooskõlas öelduga ja kes siis seda enam usub järgnevasse seletustesse.“ Ühe sõnaga, peab „ettekuulutaja olema kaval, ta peab olema inimesetundja ja hea mälu-ga“. Juure lisada võiks vast ehk veel, et säärasel isikul peab puuduma südame-tunnistus ja arusaamine tõest.

Sellele pole vist enam midagi vaja juure lisada. Meie näeme sellest, kuivõrt rumalad on siiski veel meieaja inimesed, kes tosinatekaupa sisse kukuvad niisugustele primitiivsetele võtetele, kes usuvad mõne sõnarikka vana eide luuletus-tesse ja selle eest meeleldi maksavad kallist raha. S.

Abielupetistest.

Robert Heymann, tuntud kirjanik ja kriminalist, jutustab järgmisest loost, mis hiljuti sündis Berliinis, mis väga hästi iseloomustab abielupetiste tegevust ja mis näitab, kuivõrt kergeks teevad kergeusklikud inimesed kurjategijatele raha teenimise.

Berliini ajalehtedes, mis loetakse kõige enam keskmiste ja vaesemate kihtide poolt, ilmusid mõne aja eest peaaegu igapäev ühe- ja samasisulisel kuulutusel: „Kas Teie teate, mis on õige armastus?“ Ja selle küsimuse all oli siis pikem abielusobitaja reklaam. Paljud noored tütarlapsed ei teadnud, mis on see õige armastus, millest nii palju kõneldakse ja kirjutatakse, millest nii palju näitavad igapäevased kinopildid. Aga soov oli suur seda armastust tundma õppida. See suur ja õige armastus ei leia endale kunagi kodupaika, nii arvasid need tütarlapsed, vaestes nurgades, kehvade inimeste seas. Õiget armastust pole leida tihti ka jõukamates peredes. Kuid raha, raha aitab ka armastusele kaasa ja rikkaste seas on armastusel ikkagi teine nagu kui vaeste inimeste tubades. Nii kalkuleerisid need tüdrukud, kes eelpoolmainitud abielupetise õnge langesid. Nad kirjutasid ajalehe kuulutuse peale tähendatud abielusobitajale, kes lubas võimaldada kõigile kohtamist jõukate härradega, kes soovivad abielluda.

Tütarlapsed, ja neid oli õige palju, nagu näitas hiljem kohtuprotsess, läksid vahelsobitaja büroosse ja leidsid seal vanapoolse, soliidse välimusega meesterahva, kelle prillide tagant piilusid heatahtlikud silmad. Mees tähendas, et kaks korda nädalas on võimalik tutvuda abielusoovijatega ja et need kohtamised korraldatakse tema korteris. Muu seas tähendas mees, kes armastas iga uue kliendi juures pikemalt filosoferida armastusest, truudusest, abielust ja selle õnnest, lastest jne., et tema meesklientide hulgas leidub hulk häid partiisid, nagu, näiteks, mõisaomanik Preisimaalt suurema ja hästi sissesetatud mõisaga, professor, kes küll saab palka ainult 500 marka kuus (s. o. 450 krooni), kuid kes on väga sümpaatlik, tark ja meeldiv. Ka üks suurkaupmees leidis sobitaja sõnade järgi tema klientuuris, kes äri ajas kuskil Saksapoola piiril, edasi üks lesk mitme lapse-

ga jne. Ühe sõnaga olid esitatud väga mitmesugused tüübid, inimesed kõiksugustest ringidest. Tütarlastele ei tulnud pähegi asja üle tõsisemalt mõtlema hakata, nii ei paistnud neile kuidagi imelik olevat, et kõik need jõukad suurkaupmehed, mõisaomanikud jne. üles otsisid abielusobitaja, kes asus kaugel Berliini eeslinnas, kelle korter ei näidanud mingisuguseid mugavusi, kelle ülalpidamine polnud kuidagi eeskujulik ja kelle naisklientideks on lihtsad, vaesed tüdrukud. See loodetud armastus, see nii väga igatsetud abielu tumestas kõikide silmad.

Kõigile neile jutuajamistele järgnes muidugi otsekohe asja äriiline külg. Kõigepealt tuli maksta härrale sobitajale 20 marka „sissekirjutamise“ maksu, kusjuures viimane veel nii lahke oli ja lubas vastavaid protsente sobitamise eest nõuda alles peale abielu tegelikku sõlmimist. Just viimane asjaolu võitis tütarlaste usaldust petise vastu. Edasi tuli maksta 3 marka kohvi ja kookide eest. Neid kulusid — tutvumise päevil — ei tahtnud sobitaja ise kanda, sellest said naiskliendid väga hästi aru ja maksid meelega igakord ettevõtjale 3 marka, kui tuli tulla koosviibimistele.

Need koosviibimised leidsid aset igal teisipäeval ja reedel, tantsiti, joodi lahja kohvi ja söödi vanu kooke. Lubatud meeskandidaadid olid kohal. Seal oli jõukas mõisnik, seal ei puudunud suurkaupmees ega lesk, seal istus ka professor ja kõik teised. Tähelepanu võis ainult see asjaolu äratada, et kõik need meesterahvad ei olnud kuigi hästi rietatud, vaid veidi viletsa mulje jätsid. Kuid — see on jälle väga iseloomustav — seda keegi abielluda soovijatest neidudest tähele ei pannud. Ka see jäeti silmapaari vahele, et keegi neist tantsida ei osanud, et keegi neist ennast vähemalt natukenegi korralikult üles pidada ei suutnud, et professor kõneles nagu mõni sadamatöölaine. Oldi arvamisel, et need mehed pole seltskonnainimesed, et nad on veidi maha jäänud seltskonnaelust, mistõttu nad pole ka jõudnud abielluda — ja mindi päevakorras edasi, s. o. loodeti armsa ja õnneliku abielu peale.

Kui kohtamisetunnid olid möödunud ja kõik naiskandidaadid lahkunud, maksis sobitaja hulgustele, keda ta otsis ja leidis

viimase järgu kõrtsides ja urgastes ja kellele ta pani selga laenatud riided, neile lubatud raha ja ajas nad minema. Vahel kasu pani ta oma tasku, see oli selle ettevõtliku mehe puhaskasu. Järgneval korral puudus üks või teine, mõisnik pidi „ettetulnud vahejuhtumise pärast mõisas“ koju sõitma, professor oli „kergesti külmetunud“ jne. Nende asemel istusid koosviibimistel teised meesterahvad sama väljanägemisega, sama ülalpidamisega. See kestis senikaua, kuni üks ja teine naisterahvas lõpuks aru sai, et tegemist pole mõisnikkudega jne., vaid lihtpetisega, kellele pole mõtet igal nädalal ohverdada 6 marka halva kohvi ja kookide eest. Kuid politseisse ei tahetud minna, kõigil oli häbi, et nad olid sisse kukkunud, et nad sel teel katsusid endale leida armastust ja abielu, oli häbi tuttavate ja sugulaste eest. Ja kui üks tragim ja vähem kurblik naisterahvas poleks lõpuks otsustanud kriminaalpolitseile jutustada abielusobitajast, oleks viimane võinud veel ei tea kui kaua tegutseda ja petta raha välja just vaesematelt inimestelt. Selgus, et soliid kavaler ja armastusega kaubitseja polnud muud, kui keegi endine hobusemees. Kui juba tallipoiss suudab sarnasel primitiivsel kombel inimesi tüsata, siis on selge, et armastusega ja abielu lubadusega võib head äri teha ka meie ajal.

Sarnasel või teisel kujul tegutseb palju abielusobitajaid ja peab ütleva, et kuigi ka sellel alal leidub erandeid, siis on neid väga vähe; just see äriala on sarnane, kus petiseid mitu ja mitu korda rohkem kui ausaid ettevõtjaid.

Kuid hoopis tulukam ja — hoopis kardetavam on lugu, kui meesterahvas-abielukandidaat üksi asju ajab, ise figureerib abielluda soovijana ja sarnasena petab hulk naisi ja neilt raha võtab ja lõpuks kaotab usu inimestesse ja armastusse üldse. Niisuguseid abielupetiseid leiame igalpool ja alati, nad tegutsevad kõikides ringides, kõikides kihtides, ja, peab ütleva, et isegi kurjategijate ringid, nii ime-lik kui see ka ei ole, ei ole kaitstud sarnaste spetsialistide eest.

Nii tegutses pikemat aega Lõuna-Saksamaal keegi endine üliõpilane, kes oskas tuttavaks saada paremate ja jõukamate perekondade tütardega. Pisarad silmis seletas mees oma tuttavatele oma saatusest. Tema olevat endine mäinse-

ner, kes Poola piiril on töötanud ja keda poolakad saatsid maalt välja pärast Ülem-Sileesia küsimuse lahendamist Poola kasuks, nii et ta jäi leivata ja teenistuseteta. Temal olevat kaks last, kes viibivat Ülem-Sileesias krahvinna X. juures, tema toita olevat veel vaimuhaige naine. Temal ei olevat mingisuguseid abinõusid (muidugi käesoleval silmapilgul) enda ja oma laste ja naise ülespidamise eest hoolitseda, tal puuduvat raha, kuid tal olevat juba sõlmitud leping ühe suure Rheiniäärse tehasega jne. Huvitav on siin tähele panna, et kavalasti osatakse asjasse segada ka poliitilisi küsimusi, seejuures just sarnaseid, mis kõige akuutsemad ja mis kõige rohkem kaastundmust äratavad. Muidugi ei tohi puududa ka krahvinna ja vaimuhaige naine on ilus ja osav väljamõeldus.

On vist üleaarne juure lisada, et mehe käsi käis väga hästi: ukсед ja südamed avanesid tema ees. Mees nägi pealegi hästi välja ja oli hästi haritud. Tema kõneles vabalt viis Euroopa keelt ja oskas osavasti ja hästi kasutada neid teadmisi, mida tema oli kord omandanud oma nooruses ülikoolis enne kui ta sattus libedale teele. Päevapildistamine kauge maa pealt, Kant, Knut Hamsun, Lassale, Lenin, Rooma keisrid ja börsimäng — kõik alad olid temale tuttavad, kõikide ainete kohta oskas tema hästi ja palju kõnelda. Kui veel juure lisada, et ta oli 45 aastat vana ja äratas tõesti sümpaatliku ja soliid mulje, siis on arusaadav, et mehel pidi edu olema. Kuid mees oskas hästi imponeerida ka noortele tütarlastele. Kui vanemad olid vaimustatud mehe suurtest teadmistest ja kaasa tundsid südamest tema kannatustele Poolas, siis sattusid tütreid vaimustusse, kui petis hakkas kõnelema oma reisudest ja seiklustest maailmas. Tema tundis, oma juttude järgi, tervet maailma, polnud seda maailmajaagu, kus tema polnud käinud. Euroopa mannermaad tundis ta põhjalikult muidugi maailmasõja päevilt. Jordani jões oleks tema peaaegu kord uppunud, vana Vinnetoud tundis ta veel isiklikult, Saksamaa täisvolilise esindajana pidas ta läbirääkimisi Obregoniga Mehhikos jne. Tema igakordsed luiskamised rippusid ära seltskonnast, kus ta viibis, õieti sellest, mida keegi kuulda tahtis. Mees oli niivõrt kaval ja osav, et ta suutis tegutseda pikemat aega, ilma et tema pruu-

tidel, samuti ka nende isadel, kellelt ta muidugi raha laenas nii palju kui võimalik, ei olnud mingit kahtlust mehe ja tema elamuste kohta. Lõpuks aga sattus kriminaalpolitsei ise asja peale ja siis oli muidugi mehe saatust otsustatud.

Keegi teine abielupetis abiellus Pariisis, New-Yorgis, Buenos-Airesis ja sõitis otsekohe ära, kui tal oli käes uue naise kaasavara. Sel mehel oli hulk naisi nii Euroopas kui ka Ameerikas ja ta suutis petta palju inimesi, enne kui politseil korra läks teda tabada, mis iseenesest polnud kerge asi, sest mehel oli nii palju valepasse ja -nimesid, et tema ise ei mäletanud enam hästi, mis nime tema kuskil kandis. On raske uskuda, kuid asi on nii, et see mitmekordne abielupetis oli juba varemalt viibinud kõiksuguste kuritegude toimepanemise eest vanglas, ja et ta siiski leidis alati võimalusi pääseda paremasse seltskonda, seal vabalt liikuda ja sealt endale otsida rikkaid naisi!

Tuntud inglise kirjanik E. L. Bulver jutustab ühes roomanis loo, mis tõelikult leidis aset Inglismaal läinud sajandi esimesel poolel. Mõned maanteeröövlid otsustasid seal nimelt ühel ilusal päeval üle minna teisele ettevõttele. Nad valisid enda seast kõige ilusama ja intelligentsema mehe, panid raha kokku ja ostsid sellele mehele uusi ülikondi ja korraliku valepassi ja saatsid ta siis teele abielupetisena. See abielu osaühisus, teisiti ei oska nimetada seda ettevõtet, ei annud siiski loodetavat tulu — sel lihtsal põhjusel, et noor teeröövel armus tõsiselt ühte naisterahvasse, keda tema esialgu ainult petta kavatses. See ja teised sarnased juhtumid näitavad, et uskumatu naiivsus valitseb abieluasjades ja küsimustes ka neis ringides, kes peaksid elu hästi tundma ja teadma ka tema suuri varjukülgi.

Ei tohiks aga siis naerda nende isikute üle, kes langevad abielupetiste ohvriks. Asi seisab ju selles, et need kurjategijad tunnevad naiste südameid ja teavad, kuidas võib naiselt kõik saada, mis iganes vaja ja võimalik. On vaja ainult kõnelda palju armastusest, on vaja tarbekorral ainult lubada abiellumist ja loodetud siht, s. o. raha, on käes. Ka meie aja naistele on suurimaks ideaaliks ikkagi veel — arvatud välja rohkem arenenud naised — astuda abiellu, saada perekonnaemaks ja -hoolitsejaks. Sellega aga arvestavad

kõnesolevad petised. Ja kui lubatakse kellegagi abielluda, siis on teada, et kätte saab kõik.

Harilik käik on see, et „kavalere“ kutsus naisterahva kohvikusse, kus arve maksmisel selgub, et kavalere on oma rahakoti unustanud koju. Naisterahvas ruttab muidugi sümpaatlikule mehele, kellega pealegi varsti astutakse abiellu, appi ja maksab arve oma taskust. Seal selgub aga ka kohe (kui petis on saanud näha, et naisterahval on rohkem raha kaasas), et mehel on vaja tasuda ilmtin-gimata vana võlg ja et see tasumine peab sündima kohe. Naine annab mehele ka veel sularaha peale kauba — nii palju kui kaasas on. Tarvitatakse muidugi ka teisi ettekäändeid, mis kõik nii igivanad ja nii silmapaistvad, et võiks arvata, et ükski mõistusega inimene enam sisse ei kuku nendele trikkidele, kuid tegelik elu näitab meile hoopis muud. Mees ootab päevast-päeva oma „mõisa renti“, kuid raha ei jõua kohale mingipärast, sealjuures aga on vaja teha väljaminekuid — muidugi aitab kohe välja pruut. Oodatakse suurt „pärandust“ ja selle kättesaamiseks on käimas pikem ja kulukas protsess, mille kulud aitab jällegi kanda pruut. On vaja „mööbleid osta“ tulevase kodu jaoks, petisel pole muidugi jällegi sularaha ja esialgu aitab seisukorda päästa pruut. Ja nõnda edasi — pole sarnast rumalat ettekäändet, millele ei kukuks sisse abielluda soovija naisterahvas, kui tal aga on raha. Kui raha on käes ja petis teab, et enam midagi pole võtta, siis kaob ta, et kuskil mujal endale jälle otsida uut pruuti rahaga. Ta ei kao väga tihti küll jäädavalt petetu silmapiirilt, kohus on harilikult kohaks, kus petis ja petetu veel kord üksteist näevad.

Tihti, väga tihti — ja see on terve selle asja kurb ja raske külg — lõpevad niusugused jandid traagiliselt. Naisterahvas, kellelt on petetud vaevaga teenitud raha ja lootused armastuse ja abiellumise peale, tüdineb elust: mõni jõgi või järv, mõni mürk, raudteerööpad on elu lõpetamise vahendiks. Ja kui siis lugeda lehest, et see ja see lõpetas oma elu vabatahtlikult õnnetu armastuse tagajärjel, siis peitub sarnases sõnumis tihti rohkem traagikat kui meie aimata võime. Petistele aga ei tohiks kuidagi armu anda, nende vastu tuleb võidelda kõige energilisemal kujul.

P.

Ametlik osa.

Politsei peavalitsuses on registreeritud:

Ajakiri „Luterlane“, hakkab ilmutama Kuressaares, neli korda aastas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Nikolai Karli p. Bäuerle.

„Luterlane“ trükitakse Kuressaares, Saaremaa Kirjastuse Ühisuse trükikojas.

Politsei peavalitsuse poolt on antud load:

Laskemoonaga kauplemiseks Ivan Mihaili p. Tšernovitskyle Märjamaa alevikus, maksvusega 10. juunini 1930. a.

Laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks Konstantin Ado p. Haugile Petseris, Pihkva tän. nr. 8, maksvusega 29. juunini 1930. a.

Laskeriistade parandamiseks: Mihkel Tõnu p. Kleitsile Rakveres, Laada tän. nr. 4, maksvusega 1. juulini 1930. a., ja August Juhani p. Kaarmaale Kuigatsi vallas, maksvusega 29. juunini 1930. a.

Politseidirektori määrusega on tühistatud:

Tarvastu vallas elutseva Hans Mardi p. Meose, Haimre vallas elutseva Aleksander Jaani p. Velksi laskeriista hoidmise ja kandmise load ja

Nõmme linnas elutseva August Mardi p. Jürgensoni, Rae vallas elutseva August Kristjani p. Leikmani ja Jaan Jaani p. Rekki laskeriista load jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Küsimusi ja kostmisi.

E. P. Küsimused: 1) Kas politseiametnik on õigustatud või koguni kohustatud vastuvaidlemata maksude sissenõudmisel arestitud vallasvara üleskirjutamise juure kutsuma kaks hindajat või peab tema seda ise hindama 2 tunnistaja juuresolekul ja ainult siis hindajad kutsuma, kui hinnas kokku ei lepita, nagu seda seletab E. Metsa „Administratiiv- ja finants-teaduste käsiraamat“, lhk. 475.

2) Otsekoheste maksude peaval. direktor V. Roslavlevi poolt väljaantud Tempelmaksu seaduse seletustes,

lehek. 106, on nimetatud, et suusõnalisele palvele väljaantud väljasõiduluba kuulub tempelmaksustamisele 25 senti poognalt, tariifi 10 põhjal. Mida tuleb käesoleval juhtumil poognaks lugeda — kas välispassi lehekülgi 8 lehek. poogn. või ainult seda lehte, millel antud väljasõidu viisum. Samas eelmises lõikes on nimetatud, et väljamaalaste väljasõiduload tulevad tempelmaksustada 25 s. määral.

Vastused: 1) Hindajad kutsutakse ainult sellekohasel nõudmisel.

2) Ainult küsimuses tähendatud lehel.

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i .

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

Heeringson, Jakob Viido poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus ja hobusepass.

Kosenkranius, August Mihkli poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1416, välja antud 9. jalaväe rügemendi ülemalt 20. 12. 20 a.

Saar, Juhani, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 579. (18599)

Tamm, Jüri Jüri poeg, laskeriistaluba nr. 769, välja antud Viljandi-Pärnu prefektilt 30. 4. 26 a.

Patta, Jüri Mardi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 4014, välja antud Inseneri pataljoni ülemalt 18. 4. 20 a.

Laiiv, Gustav, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 6627, välja antud Võru maakonna rahvaväe ja kaitseliidu ülemalt 15. 4. 21 a. (173)

Helde, Semjon, hobusepass. (175)

- Meet**, Aleksander Hendriku poeg, kaitsevääst vabastamise tunnistus nr. 4160, välja antud 3. diviisi ülemalt 10. 8. 20 a.
- Rotkin**, Ivan, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 10865, välja antud 6. jalaväe ringkonna ülemalt 1. 10. 23 a. (192)
- Kurg**, Semjon, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 336, välja antud Petseri maakonna rahvaväe ülemalt 19. 7. 20 a. (1401)
- Otsamägi**, Kirill, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 6400, välja antud Petseri maakonna rahvaväe ja kaitseliidu ülemalt 29. 10. 20 a. (104)
- Vako**, Filip, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 13293, välja antud Tallinna tagavara polgu ülemalt 28. 4. 20 a. (101)
- Kellam**, Nikolai, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1478, välja antud Saaremaa rahvaväe ülemalt 1. 11. 20 a. (18597)
- Pern** (Peru), Vladimir, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1531, välja antud Saaremaa kaitsevää ringkonna ülemalt 5. 9. 27 a. (18600)
- Pagil**, Aleksander, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2072, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt. (21232)
- Sigus**, Mihkel, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 9913, välja antud Harju maakonna rahvaväe ülemalt 3. 9. 21 a. (21233)
- Haarmann**, Anton Tõnu poeg, laske-riistaluba nr. 4954, välja antud Tallinna-Harju prefektilt 22. 3. 28 a. (19467)
- Voose** vabatahtliku tuletõrje ühingu korjandusleht nr. 40, välja antud August Bachveldi nimele. (19468)
- Roos**, Johannes Kristjani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus, välja antud Ratsapolgu ülemalt 8. 5. 20 a. (19470)
- Väljak**, Gustav Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 4813, välja antud 5. jalaväe rügemendi ülemalt 1. 12. 1925 a. (19469)
- Roosioks**, Joh. Karli poeg, kaitseliidu liikmekaart nr. 67, välja antud Harju kaitseliidu maleva pealikult 17. 5. 25 a. (19478)
- Haarmann**, Anton Tõnu poeg, laske-riistaluba nr. 4954, välja antud Tallinna-Harju prefektilt 22. 3. 28 a. (19479)
- Meinberg**, Aleksander Hansu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1792, välja antud Mereväe side ülemalt 27. 4. 1920 a. (19483)
- Pärn**, Eduard Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 6093, välja antud Tallinna sõjaväe haigemaja ülemarsti poolt 3. 9. 24 a. (19484)
- Dombach**, Joh. Gustavi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 5571, välja antud Harju kaitsevää ringkonna ülemalt 24. 8. 27 a. (19486)
- Liimann**, Jüri Tõnu poeg, laske-riistaluba nr. 83, välja antud Tallinna-Harju prefekti poolt, maksvusega 30. 3. 29 a. (19498)
- Alabert**, Johan Peetri poeg, hobusepass nr. 742, välja antud Narva linna politsei ülemalt 1921 a. (1655)
- Tikk**, Arthur Johani poeg, hobusepass nr. 180, välja antud Keila vallavalitsuselt 20. 1. 21 a. Hilda Viisilehe nimele.
- Sulg**, Hans Kristjani poeg, t. salajane teadaanne nr. 72, välja antud 7. 9. 25 a. (1657)
- Kasika**, Bernhard Daaveti poeg, laske-riistaluba nr. 118, välja antud Viru-Järva abiprefektilt 3. 5. 28 a. (1014)
- Antonov**, Konstantin Danieli poeg, Nansen pass nr. 13293/5379, välja antud politsei peavalitsuselt 23. 6. 26 a. (1664)
- Jakobson**, Aleksander, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 11072, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 15. 4. 20 a. (14836)
- Vahap**, August, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 288, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt 20. 1. 28 a. (14837)
- Laagus**, Johan Tõnise poeg, hobusepass nr. 30, välja antud Pärnu linna politseikomissarilt 31. 1. 28 a. (4201)
- Berliin**, Aleksander Jaani poeg, kaitsevääst vabastamise tunnistus nr. 5773, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 3. 9. 24 a. (4205)
- Bub**, Karl Jankeli poeg, laske-riistaluba nr. 684, välja antud Viljandi-Pärnu abiprefektuurilt 27. 3. 23 a. (4206)
- Kaasik**, Aleksander Andrei poeg, hobusepass nr. 219, välja antud Tahkuranna vallavalitsuselt 8. 12. 20 a. (4207)
- Tomborg**, Teodor Teodori poeg, kaitsevääst vabastamise tunnistus nr. 590, välja antud Sõjaväe ühendatud õppeasutuse ülemalt 5. 2. 26 a. (4209)
- Adelberg**, Jüri Hansu poeg, kaitsevääst vabastamise tunnistus nr. 3545, välja antud 5. suurtükiväe grupi ülemalt 8. 10. 1926 a. (4210)

- Mohr, Georg Jüri poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 6444, välja antud piirivalve valitsuse ülemalt 1. 1. 26 a. (4213)
- Käbi, August Joosepi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 213/2710, välja antud Sakala jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 26 a. (4214)
- Tihomirov, Aleksei, sõjaväest vabastamise tunnistus. (18016)
- Purge, Ilja, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2538, välja antud 4. piiriküti pataljoni ülemalt 30. 4. 20 a. (18006)
- Zologin, Aleksei, toetusraha raamat nr. 4916, välja antud Petseri maavalitsuselt 27. 1. 29 a. (18023)
- Nikolaev, Anna, hobusepass nr. 1238, välja antud Laura vallavalitsuselt 12. 2. 1920 a. (18024)
- Kang, Ilja, blanko-veksel Kr. 1.500 peale kirjutatud alla shirantide Selma Kangi ja Nikolai Sibbuli poolt. (18025)
- Batov, Stepan, hobusepass nr. 1604, välja antud Rootovo vallavalitsuselt 23. 2. 1921 a. (18026)
- Kamberg, Karl, hobusepass nr. 949, välja antud endise Panikovitshi vallavalitsuselt 1920 a. (18029)
- Höbe, Johannes Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3118, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 4. 1923 a. (18170)
- Jesmin, Joonas, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 115, välja antud 8. piiriküti pataljoni ülemalt 5. 5. 20 a. (18172)
- Tomson, Rudolf Leena poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus, välja antud Lääne maakonna rahvaväe ülemalt. (18174)
- Vassiksaat, Jaan Jaagu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 159, välja antud Saaremaa rahvaväe ülemalt 27. 1. 26 a. (18176)
- Veeldpak, Johannes Ado poeg, laske-riistaluba, välja antud Harju maakonna politsei ülemalt 4. 6. 25 a. (18678)
- Keevallik, Alfred Juhani poeg, laske-riistaluba nr. 3693, välja antud Tallinna-Harju prefektilt 8. 12. 27 a. (18687)
- Schpech (Specht), Leo Miina poeg, sõjaväeteenistusest vabastamise tunnistus nr. 1227, välja antud Tallinna komandandilt 27. 1. 28 a. (18688)
- Vahar, Jaan, laske-riistaluba nr. 555, välja antud Lääne-Saare prefektilt 23. 8. 1927 a. (20166)
- Baev, Adolf-Kafur Daaveti poeg, Nanseni pass nr. 35516/4759, välja antud politsei peavalitsuselt 14. 2. 24 a. (19981)
- Jams, Johannes, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 7334, välja antud piirivalve valitsuse ülemalt 1. 1. 27 a. (20162)
- Vahar, Jaan, hobusepass nr. 376, välja antud Lihula vallavalitsuselt 11. 1. 21 a. (20169)
- Vahar, Jaan, hobusepass nr. 870, välja antud Lihula vallavalitsuselt 17. 7. 22 a. (20170)
- Mitrovski, Katariina, Nanseni pass nr. 4393/11183, välja antud politsei peavalitsuselt 29. 4. 24 a. (20171)
- Pavelson, Heinrich Mihkli poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 10217, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 8. 4. 20 a. (15303)
- Kukk, Andres Andrese poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3021, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 5. 1924 a. (15308)
- Kukk, Andres Andrese poeg, laskeriista kandmise luba nr. 1369, välja antud Viljandi-Pärnu abiprefekti poolt 24. 8. 1927 a. (15308)
- Vilibert, Artur, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 900, välja antud Sõjaväe arsenaali ülemalt 7. 10. 20 a. (20859)
- Mander, Mihkel, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 9101, välja antud Lääne maakonna rahvaväe ülemalt 29. 10. 20 a. (20868)
- Inthal, Aleksander, sõjaväest vabastamise tunnistus, välja antud 1. jalaväe polgu ülemalt 8. 4. 20 a. (20869)
- Spirka, Aleksander Andrese poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1126, välja antud 1. suurtükiväe polgu ülemalt 2. 2. 22 a.
- Danner, Aleksander Mardi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1276, välja antud Kindluse suurtükiväe diviisi 3. grupi ülemalt 15. 9. 20 a.
- Ungern-Sternberg, Anna, Nanseni pass, välja antud politsei peavalitsuselt 1927 a. (21946)
- Vaino, Aleksander Aleksandri poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 9557, välja antud 1. jalaväe polgu ülemalt 19. 3. 21 a.
- Koosler, Jaan Jüri poeg, hobusepass nr. 392, välja antud Audru vallavalitsuselt 24. 1. 22 a.

Tammann, Georg Jakobi poeg, sõjaväe pensioni saamise tunnistus nr. 43614-26, välja antud töö-hoolekandeministeriumilt 11. 5. 27 a.

Kuld, Jaan Madise poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 11756, välja antud Viljandi maakonna rahvaväe ja kaitseliidu ülemalt 19. 10. 20 a.

Kasvandik, Alfred Villemi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2734, välja antud 2. jalaväe polgu ülemalt 22. 10. 21 a.

Petersen, Hans, (Taani kodanik), teenistusluba, välja antud politsei peavalitsuselt aprillikuus 1928 a. (43560)

Link, Peeter Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 14292, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 28. 4. 1920 a. (43569)

Tunnustatakse maksvaks:

Karl-Arnold Pikk'a isikutunnistus nr. 366 ja sõjaväest vabastamise tunnistus.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

Reisberg, Liina Jaani tütar, välja antud Illuka vallavalitsuselt 5. 3. 20 a. nr. 999.

Kaasik, Gustav Karli poeg, välja antud Veriora vallavalitsuselt 29. 12. 25 a. nr. 569.

Trump, Tõnis Peetri poeg, välja antud Vana-Põltsamaa vallavalitsuselt 13. 2. 28 a. nr. 1053.

Lakovits, Gustav Anna poeg, välja antud Linnamäe vallavalitsuselt 14. 12. 19 a. nr. 77. (43585)

Pruuli, Jakob Jüri poeg, välja antud Vara vallavalitsuselt 25. 2. 25 a. nr. 22.

Nuum, Jüri Hendriku poeg, välja antud Mõniste vallavalitsuselt 21. 3. 20 a. nr. 589. (43586)

Videvik, Aleksander Jüri poeg, välja antud Tudulinna vallavalitsuselt 10. 2. 19 a. nr. 720.

Mihkelson, Vladimir Johani poeg, välja antud Öisu vallavalitsuselt 8. 8. 25 a. nr. 192.

Pruuli, Johanna Roosi tütar, välja antud Kongota vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 242.

Marion, Reinhold Gustavi poeg, välja antud Kunda-Malla vallavalitsuselt 28. 3. 21 a. nr. 1480.

Pajo, Rudolf Jaani poeg, välja antud Rakvere vallavalitsuselt 23. 3. 20 a. nr. 1159.

Gutmann, Maali Johani tütar, välja antud Adaverre vallavalitsuselt 12. 12. 19 a. nr. 452.

Luik, Anette Aleksandri tütar, välja antud Pada vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 909.

Döring, Jakob Hindreku poeg, välja antud Undla vallavalitsuselt 13. 1. 25 a. nr. 605.

Kelk, Ida Karli tütar, välja antud Kurista vallavalitsuselt 23. 5. 21 a. nr. 106. (43587)

Tuur, Martin Jaani poeg, välja antud Lustivere vallavalitsuselt 28. 2. 22 a. (43588)

Männik, Johannes Jüri poeg, välja antud Küti vallavalitsuselt 18. 2. 21 a. nr. 854.

Aus, Bernhard Peetri poeg, välja antud Polli vallavalitsuselt 3. 12. 20 a. nr. 773. (43589)

Tiit, Helene Jaani tütar, välja antud Abja vallavalitsuselt 10. 12. 19 a. nr. 1010. (43590)

Leemet, August Jaani poeg, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 17. 2. 25 a. nr. 54.

Pann, Helene-Lisette Tooma tütar, välja antud Lehtse vallavalitsuselt 4. 11. 26 a. nr. 440.

Pöder, Herman Jakobi poeg, välja antud Vohnja vallavalitsuselt 31. 12. 19 a. nr. 590.

Veisson, Amalie Hendriku tütar, välja antud Pornuse vallavalitsuselt 17. 1. 20 a. nr. 68. (43592)

Leppik, Jaan Liisu poeg, välja antud Polli vallavalitsuselt 11. 3. 22 a. nr. 901. (43591)

Pung, Johannes Hindreku poeg, välja antud Pada vallavalitsuselt 24. 3. 25 a. nr. 127.

Soodla, Karl Vidriku poeg, välja antud Kuremaa vallavalitsuselt 29. 10. 20 a. nr. 960. (43607)

Liiver, Selma Karli tütar, välja antud Avinurme vallavalitsuselt 14. 9. 23 a. nr. 106. (43608)

Pest, Tõnis Jaani poeg, välja antud Kabela vallavalitsuselt 17. 1. 20 a. nr. 369.

Palu, Artur Mardi poeg, välja antud Uue-Kariste vallavalitsuselt 1. 11. 28 a. nr. 47.

Unus, Irene, välja antud Pada vallavalitsuselt.

- Remmelgas, Marie-Elisabeth Jaani tütar, välja antud Paasvere vallavalitsuselt 23. 8. 23 a. nr. 94.
- Anslang, August Jakobi poeg, välja antud Laiuse vallavalitsuselt 2. 2. 26 a. nr. 14. (43610)
- Einling, Marie Märdi tütar, välja antud Haaslava vallavalitsuselt 16. 3. 20 a. nr. 523. (43611)
- Must, Pauliine Kusta tütar, välja antud Tsooru vallavalitsuselt 28. 2. 20 a. nr. 565.
- Mölder, Amalie Jakobi tütar, isikutunnistuse duplikaat nr. 6282, välja antud Rakvere linna politsei ülemalt 15.8. 21 a. (43612)
- Lants, Jakob Aleksandri poeg, välja antud Rakvere linna politsei ülemalt 30.12. 24 a. nr. 1227.
- Toomel, August Tõnise poeg, välja antud Sõmeru vallavalitsuselt 11. 12. 19 a. nr. 729.
- Preden, Elviine Jaani tütar, välja antud Narva linna politsei ülemalt 17. 12. 19 a. nr. 15511. (43613)
- Kiiver, Juuli Madise tütar, välja antud Mäetaguse vallavalitsuselt.
- Annukas, Hilda.
- Duberg, Helene, välja antud Rägavere vallavalitsuselt 10. 11. 25 a. nr. 257.
- Naaber, Jüri, välja antud Pada vallavalitsuselt.
- Toming, Jakob Mardi poeg, välja antud Aaspere vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 803.
- Leemvald, Anna Hansu tütar, välja antud Koigi vallavalitsuselt 22. 9. 23 a. nr. 432.
- Kristoving, Aleksander Hendriku poeg, välja antud Rutikvere vallavalitsuselt 8. 12. 27 a. nr. 197.
- Reili, Jaan Juhani poeg, välja antud Mäksa vallavalitsuselt 27. 8. 20 a. nr. 211.
- Ibius, Katariina Hansu tütar, välja antud Soosaare vallavalitsuselt 24. 11. 20 a. nr. 355. (43601)
- Tamm, Johannes Abrami poeg, välja antud Varangu vallavalitsuselt nr. 951.
- Ibirüütel, Jaan Karli poeg, välja antud Vastse-Roosa vallavalitsuselt 1. 4. 22 a. nr. 67. (43602)
- Fetka, Rosalie Jüri tütar, välja antud lisaku vallavalitsuselt 31. 12. 19 a. nr. 899.
- Aija, Juta Linda tütar, välja antud Luunja vallavalitsuselt 29. 11. 27 a. nr. 88.
- Heindrichson, Eduard Peetri poeg, välja antud Rakvere politsei jaoskonna ülemalt 13. 2. 20 a. nr. 704.
- Lohk, Peeter Mardi poeg, välja antud Vana-Kariste vallavalitsuselt 3. 1. 28 a. nr. 1.
- Viilup, Jaak Jaagu poeg, välja antud Karksi vallavalitsuselt 11. 4. 20 a. nr. 521.
- Uibo, Johan Jaani poeg, välja antud Vaimastvere vallavalitsuselt 20. 4. 26 a. nr. 315.
- Suursaar, Jaan Jaani poeg, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 25. 2. 26 a. nr.33.
- Leppik, Martin Hansu poeg, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 4. 11. 20 a. nr. 960.
- Ehrenbusch, Johannes Hansu poeg, välja antud Härjanurme vallavalitsuselt 30. 8. 28 a. nr. 340.
- Piilberg, Helene Otto tütar, välja antud Haljala vallavalitsuselt 16. 1. 20 a. nr. 858.
- Raja, August Andrese poeg, välja antud Ävinurme vallavalitsuselt. (43603)
- Papp, Johannes Jüri poeg, välja antud Illuka vallavalitsuselt. (43604)
- Hindrikson, Gustav Johani poeg, välja antud Koiola vallavalitsuselt 17. 1. 26 a. nr. 5.
- Vigel, Julie, välja antud Moisekatsi vallavalitsuselt 26. 2. 20 a. nr. 312.
- Lutsar, August, välja antud Moisekatsi vallavalitsuselt 20. 12. 19 a. nr. 82.
- Sääsk, Peeter.
- Sääsk, Leena.
- Mikson, Aliide Georgi tütar, välja antud Kirna-Kohatu vallavalitsuselt nr. 652.
- Schmidt, Alice Peetri tütar, välja antud Lasnamäe politsei jaoskonna ülemalt 8. 12. 24 a. nr. 527.
- Kütt, Oskar Augusti poeg, välja antud Pajusi vallavalitsuselt 8. 12. 19 a. nr.272.
- Kukk, Eduard Mihkli poeg, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politsei komissariit 26. 10. 26 a. nr. 1654.
- Mertens, Marta Efimi tütar, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 16. 7. 24 a. nr. 4448.
- Tavet, Johan Mardi poeg, välja antud Saadjärve vallavalitsuselt 24. 1. 21 a. nr. 968.
- Avik, Friedrich Hansu poeg, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 24. 1. 20 a. nr. 9191.
- Krausberg, Anna Jüri tütar, välja antud Anija vallavalitsuselt 1924 a.

- Vestenberg, Alfred Karli poeg, välja antud Kopli politsei abikomissariilt 15. 1. 27 a. nr. 798.
- Braunbrück, Alma Hindreku tütar, välja antud Tallinna politsei 3. jaoskonna ülemalt 21. 7. 25 a. nr. 1626.
- Epner, Aleksander Vaabo poeg, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 5. 9. 24 a. nr. 1455.
- Ehrmann, Voldemar Jakobi poeg, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 1920 a.
- Kriiskum, Marie Tõnu tütar, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 25. 7. 22 a. nr. 1049.
- Mäns, Leena Mardi tütar, välja antud Emmaste vallavalitsuselt 17. 12. 19 a. nr. 1.
- Kobisky, August Tõnise poeg, välja antud Tallinna linna 4. jaoskonna politsei komissariilt 26. 10. 27 a. nr. 1196.
- Annervik, Jüri Hansu poeg, välja antud Tallinna linna 4. jaoskonna politsei komissariilt 20. 2. 26 a. nr. 289.
- Blumberg, Juuli Tõnu tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 2. 5. 25 a. nr. 1106.
- Kook, Elfriede-Renate Priidiku tütar, välja antud Tallinna linna 4. jaoskonna politsei komissariilt 29. 8. 27 a. nr. 776.
- Tutsu, Eliise Hansu tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 24. 1. 20 a. nr. 10004.
- Jänes, Kristjan Matsi poeg, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 10. 1. 20 a. nr. 6683.
- Saarik, Hans Juhani poeg, välja antud Uue-Suislepa vallavalitsuselt 23. 2. 22 a. nr. 19.
- Saarik, Varvara Mihaili tütar, välja antud Uue-Suislepa vallavalitsuselt 10. 8. 22 a. nr. 21.
- Umburg, Elviine Kustase tütar, välja antud Riisipere vallavalitsuselt 3. 7. 24 a. nr. 122.
- Tamm, Artur Jüri poeg, välja antud Tähtvere vallavalitsuselt 17. 6. 24 a. nr. 39.
- Offenberg, Senta Aleksandri tütar, välja antud Haapsalu politsei jaoskonna ülemalt 1. 12. 19 a. nr. 956.
- Rump, Anna Jüri tütar, välja antud Viljandi vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 481.
- Konrad, Ella Jüri tütar, välja antud Taevere vallavalitsuselt 30. 1. 20 a. nr. 725.
- Kink, Jaan Anne poeg, välja antud Loodi vallavalitsuselt 10. 4. 23 a. nr. 36.
- Laprik, Jüri Andrese poeg, välja antud Taevere vallavalitsuselt 18. 9. 20 a. nr. 951.
- Elbrecht, Linda Pauli tütar, välja antud Viljandi maakonna politsei linna jaoskonna ülemalt 17. 9. 24 a. nr. 1485.
- Pöder, August Jakobi poeg, välja antud Viljandi maakonna politsei linna jaoskonna ülemalt 2. 2. 23 a. nr. 197.
- Koern, August Jaani poeg, välja antud Uue-Võidu vallavalitsuselt 29. 12. 24 a. nr. 142.
- Palu, Marie Liisu tütar, välja antud Tarvastu vallavalitsuselt 18.5. 22 a. nr. 1736.
- Meet, Tiina Johani tütar, välja antud Suure-Kõpu vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 583.
- Pajur, Johannes Jüri tütar, välja antud Holstre vallavalitsuselt 14. 5. 26 a. nr. 48.
- Rõženkov, Sergei, välja antud Irboska vallavalitsuselt nr. 6492.
- Baranovski, Ivan, välja antud Senno vallavalitsuselt nr. 230.
- Krotov, Jegor, välja antud Senno vallavalitsuselt nr. 189.
- Uvarova, Anna, välja antud Senno vallavalitsuselt nr. 319.
- Šorohov, Pavel, välja antud Senno vallavalitsuselt nr. 228.
- Kalasinikov, Anna, välja antud Irboska vallavalitsuselt nr. 656.
- Rejev, Peeter, välja antud Irboska vallavalitsuselt nr. 111.
- Volk, Dimitri, välja antud Irboska vallavalitsuselt nr. 766.
- Kolmakov, Dimitri, välja antud Petseri vallavalitsuselt nr. 3157.
- Kalesnikov, Afanasi, välja antud Irboska vallavalitsuselt nr. 450.
- Strutškov, Ivan, välja antud Irboska vallavalitsuselt nr. 1502.
- Grigorjev, Pelageja Ivani tütar, välja antud Narva linna politsei ülemalt 18. 1. 22 a. nr. 30621. (1667)
- Sii, Eduard Ado poeg, välja antud Narva linna politsei ülemalt 2. 5. 22 a. nr. 31136. (1666)
- Drall, Helene Juhani tütar, välja antud Narva 1. jaoskonna politsei komissariilt 21. 12. 27 a. nr. 1010. (1668)
- Palmik, Stepan Gerasimi poeg, välja antud Järvesuu vallavalitsuselt. (920)
- Annus, Marta Eduardi tütar, välja antud Vaivara vallavalitsuselt. (919)
- Dobronravina, Varvara, välja antud Narva linna politsei ülemalt 16. 6. 21 a. nr. 28917. (1672)

- Sernov, Nikolai Pavli poeg, välja antud Skarjatina vallavalitsuselt 31. 5. 28 a. nr. 1350. (2562)
- Oder, Emma Jaani tütar, välja antud Narva linna politsei ülemalt 22. 11. 22 a. nr. 47/001027. (730)
- Jatsumulin, Ivan Mihaili poeg, välja antud Vasknarva vallavalitsuselt 3. 5. 28 a. nr. 1347. (2629)
- Voronin, Pavel Kusma poeg, välja antud Vasknarva vallavalitsuselt 11. 5. 23 a. nr. 165/66758. (2630)
- Trumps, Anette Mihkli tütar, välja antud Irboska vallavalitsuselt 13. 3. 25 a. nr. 666. (1015)
- Kilter, Alma, välja antud Raiküla vallavalitsuselt 22. 12. 20 a. nr. 380. (13637)
- Koik, Jaak, välja antud Juuru vallavalitsuselt 12. 12. 19 a. nr. 135. (13638)
- Stepanov, Vassili, välja antud politsei peavalitsuselt 13. 4. 27 a. nr. 17774/91. (13640)
- Kuugel, Hans, välja antud Raiküla vallavalitsuselt 24. 9. 20 a. nr. 295. (13642)
- Preismann, Mihkel, välja antud Juuru vallavalitsuselt 13. 12. 19 a. nr. 143. (13643)
- Oru, Jaan, välja antud Kohila vallavalitsuselt 20. 9. 20 a. nr. 2133. (13644)
- Meibaum, Mari, välja antud Kuimetsa vallavalitsuselt 2. 1. 20 a. nr. 335. (13645)
- Riismann, Mihkel, välja antud Inglise vallavalitsuselt 22. 1. 23 a. nr. 8. (13646)
- Saavel, Oskar, välja antud Juuru vallavalitsuselt 10. 2. 20 a. nr. 893. (13647)
- Jaagus, Hans, välja antud Triigi vallavalitsuselt 15. 1. 20 a. nr. 549. (13648)
- Uuetalu, Mart, välja antud Raiküla vallavalitsuselt 19. 2. 19 a. nr. 9. (11369)
- Volmerson, Martha, välja antud Triigi vallavalitsuselt 30. 11. 25 a. nr. 173. (11370)
- Aver, Vilhelmine, välja antud Kohila vallavalitsuselt 4. 5. 22 a. nr. 2534. (11372)
- Mühlbaum, Marie, välja antud Triigi vallavalitsuselt 31. 12. 20 a. nr. 1452.
- Kärts, Ann, välja antud Rapla vallavalitsuselt 30. 1. 20 a. nr. 745.
- Volbrück, Juuli, välja antud Rapla vallavalitsuselt 23. 11. 20 a. nr. 2575. (13651)
- Jürisson, Liisa, välja antud Rapla vallavalitsuselt 1. 9. 27 a. nr. 227. (13652)
- Klemmer, Mihkel, välja antud Kärü vallavalitsuselt 5. 4. 27 a. nr. 557. (13655)
- Saarmann, Leehu, välja antud Kabala vallavalitsuselt 9. 3. 20 a. nr. 380. (13653)
- Tuurmann, Akulina, välja antud Loona vallavalitsuselt 9. 11. 23 a. nr. 131. (13654)
- Rütmann, Jaan, välja antud Rapla vallavalitsuselt 31. 12. 24 a. nr. 620. (13657)
- Ney, Aleksander, välja antud Rapla vallavalitsuselt 21. 9. 20 a. nr. 2461. (13659)
- Tiits, Aliide, välja antud Juuru vallavalitsuselt 28. 12. 25 a. nr. 219. (11371)
- Salm, Pauliine, välja antud Kehtna vallavalitsuselt 5. 1. 20 a. nr. 24. (11373)
- Aunin, Emilie, välja antud Orajõe vallavalitsuselt 14. 5. 26 a. nr. 110/277606. (11374)
- Mähküll, Jaan, välja antud Juuru vallavalitsuselt 17. 2. 20 a. nr. 1075. (11375)
- Raudsepp, Tõnis Tõnise poeg, välja antud Jõõpre vallavalitsuselt 8. 12. 19 a. nr. 1. (16103)
- Nahku, Martin Jüri poeg, välja antud Sauga vallavalitsuselt 19. 12. 19 a. nr. 218. (16104)

Kuulutus.

Paide jaoskonna politseikomissar annab teada, et 25. juulil 1929. a. kell 10 hommikul müüakse Väätša vallas, Vissuvere külas, Tõpsi talus

enampakkumisel

Juhan Kredemani päralt olev varandus, mis koosneb ühest hobusest, 2 a. vana, ja ühest lipsilehmast, 6 a. vana, hinnatud 170 kr. peale, maksuvõlgade sissenõudmiseks. Müüdavaid loomi võib näha oksjoni päeval kohapeal.

Pakkumine algab hinnatud summast. Paides, 5. juulil 1929. a. Nr. 0957.

J. Tilling,
Komissar.

Kuulutus.

Paide jaoskonna politseikomissar annab teada, et 24. juulil 1929. a. kell 10 hommikul müüakse Järva Jaanis

enampakkumisel

Daniel Sokk'i päralt olev varandus, mis koosneb koduloomadest, hinnatud 180 krooni peale, riigirendi maksu sissenõudmiseks. Müüdavaid loomi võib näha oksjoni päeval kohal.

Pakkumine algab hinnatud summast. Paides, 9. juulil 1929. a. Nr. 02874.

J. Tilling,
Paide jaoskonna politseikomissar
Järvamaal.